

Zimní pohádka

Tato publikace byla zpracována aplikací eKNIHOVNA.cz. E-knihy zdarma ke stažení na www.eknihovna.cz.

OBSAH

OSOBY

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Scéna první

Scéna druhá

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Scéna první

Scéna druhá

Scéna třetí

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Scéna první

Scéna druhá

Scéna třetí

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

Scéna první

Scéna druhá

Scéna třetí

Scéna Čtvrtá

JEDNÁNÍ PÁTÉ

Scéna první

Scéna druhá

Scéna třetí

OSOBY

LEONTES, král sicilský.

MAMILLIUS, mladý králevic sicilský.

CAMILLO, }

ANTIGONUS, } pánové sicilští.

KLEOMENES, }

DION, }

POLIXENES, král český.

FLORIZEL, český králevic.

ARCHIDAMUS, český pán.

STARÝ PASTÝŘ, domnělý otec Perditin.

PASÁK, jeho syn.

AUTOLYKUS, taškář.

PLAVEC.

ŽALÁŘNÍK.

HERMIONA, choť Leontova.

PERDITA, dcera Leonta a Hermiony.

PAULINA, manželka Antigonova.

EMILIE, Hermionina komorná.

MOPSA, }

DORKA, } pastýřky.

Jiní PÁNOVÉ a ŠLECHTICI, DVORNÍ DÁMY, KOMONSTVO a SLUŽEBNICTVO, PASTÝŘI a PASTÝŘKY.

ČAS jako Chorus.

Dějště: Sicilie a Čechy.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Scéna první

Sicilie. – Předpokoj v paláci Leontově.

(Vystoupí CAMILLIO a ARCHIDAMUS.)

ARCHIDAMUS: Camillo, navštívíte-li náhodou Čechy za podobné příležitosti jako ta, která nyní mých služeb vyžaduje zde, uvidíte, jak jsem řekl, veliký rozdíl mezi našimi Čechami a vaší Sicilií.

CAMILLO: Myslím, že král sicilský hodlá příštího léta oplatit králi českému návštěvu, kterou mu slušností jest povinen.

ARCHIDAMUS: V čem nás potom naše pohostinnost zahanbí, to naše láska omluví; neboť věru –

CAMILLO: Prosím vás –

ARCHIDAMUS: Opravdu, mluvím tak jen právem svého vědomí: nemůžemeť s takou nádherou – s tak vzácným – ani nevím, co bych řekl – Dáme vám nápoj pro spaní, aby vaše smysly, nevidouce naši nedostatečnost, třeba by nás chválit nemohly, aspoň nemohly nás kárati.

CAMILLO: Až příliš mnoho za to platíte, co dává se tak rádo.

ARCHIDAMUS: Věřte, že mluvím jen, jak mne učí můj cit a jak tomu dává výraz moje počestnost.

CAMILLO: Sicilie nemůž nikdy býti dost laskava k Čechu. Byli spolu vychováni v dětském věku a taká přízeň zapustila mezi nimi kořeny, že musí nyní hnáti do větví. Od té doby, co dospělé jich hodnosti a povinnosti královské je od sebe odloučily, bylo jich setkávání se, třeba ne osobní, královsky zastupováno výměnou darů, listů, láskyplných poselství; tak, že zdáli se býti u sebe, třeba vzdáleni, podávali si ruce přes nedohledné prostory a objímali se, abych tak řekl, od úhlů protichodných větrů. Kéž nebe jejich lásku zachová!

ARCHIDAMUS: Myslím, že není na světě ani zloby, ani věci, která by ji změnila. Vy máte nevýslovnou útěchu v mladistvém svém králevici Mamilliovi; ten ušlechtilý hoch více slibuje než kterýkoliv, jehož jsem kdy poznal.

CAMILLO: Velmi ochotně s vámi souhlasím v nadějích do něho kladených. Jest to švarné dítě; vskutku, lék poddaných a občerstvení starých srdcí. Ti, kdož chodili o berlách, když se narodil, přejí si ještě živu být, než uvidí jej mužem.

ARCHIDAMUS: Jinak by byli ochotni zemřít?

CAMILLO: Ano; kdyby nebylo jiné záminky, pro kterou by chtěli žít.

ARCHIDAMUS: Kdyby král neměl syna, přáli by si žíti o berlách tak dlouho, až by ho dostal. (Odejdou.)

Scéna druhá

Tamtéž. – Trůnní komnata v paláci.

(Vystoupí LEONTES, HERMIONA, MAMILLIUS, POLIXENES, CAMILLO a DRUŽINA.)

POLIXENES: Již devět proměn hvězdy vlhotné
se objevilo pastýřovu zraku,
co, prosti břemen, opustili jsme
svůj trůn. – Čas právě dlouhý tak, můj bratře,
by vyplněn byl díky našimi;
a přece bychom, dlužní na věky,
se loučili; a proto jako nicka,
však stojící na místě hodnotném,
svým jedním „děkujeme“ rozmnožuji
o mnoho tisíc díky předešlé.

LEONTES: Své díky zatím ještě odložte
a splatě je až při svém odchodu.

POLIXENES: To bude, pane, zítra. – Obavy
mne jímají, co mohlo by se stát
neb zrodit za mé nepřítomnosti;
by žádný ostrý vítr nezahlavil
nám doma a my nemuseli říci:
„To splnilo se příliš pravdivě.“
A kromě toho jsem již meškal zde
až k unavení Vaší Milosti.

LEONTES: Jsme tužší, bratře můj, a ničeho
tak s námi věru nepořídíte.

POLIXENES: Již nelze déle.

LEONTES: Jenom týden ještě.

POLIXENES: Ne, doopravdy, zítra.

LEONTES: Tedy si
tu lhůtu rozdělíme; ale v tom
již nechci, abyste mi omlouval.

POLIXENES: Tak prosím na mne nedolehejte.
Na širém světě není jazyka
ni jediného, by mne přemluvil
tak snadno jako váš; a tak i teď,
když zval byste mne z naléhavých příčin
a já byl nucen odpírat vám.
Mé starosti mne táhnou rovnou domů;
a kdybyste mi bránil, vaše láska
by metlou byla mi, mé prodlévání
vám na obtíž a nesnáz. Abych pak
vás toho uchránil, již sbohem, bratře!

LEONTES: Či naše královna je něma? Mluv!

HERMIONA: Já chtěla mlčet, pane, dokud vy
jej ku přísaze nepřimějete,
že nezůstane. Příliš chladně, pane,
naň útočíte. Rcete, jak jste jist,
že v Čechách vše je dobře; zpráva ta
že došla včera; řekněte mu to
a v střehu nejlepším jest poražen.

LEONTES: Aj tak, Hermiono.

HERMIONA: Když řekne vám,

že touží svého syna spatřiti,
to mnoho značí; ale dříve ať
to tedy řekne; pak ho nechte jít;
ať na to přísahá a nesmí zůstat;
my odtud kužely jej vyženem.
Leč od královské vaší přítomnosti
jsem smělá tak se týden vydlužit.
Až v Čechách budete mít mého chotě,
já plnou moc mu dám, by zdržel se
o měsíc přes lhůtu, jež k odjezdu
dřív určena; a přece, to mi věř,
můj Leonte, tě nemiluji méně
o jedno zatikání hodinek
než kterákoliv žena svého muže.
Vy zůstanete?

POLIXENES: Ne, má vzácná paní.

HERMIONA: Ó přece, ano?

POLIXENES: Nelze, opravdu.

HERMIONA: Aj, opravdu!
Toť vrátkým slovem odbýváte mne;
leč kdybyste i přísahami chtěl
vymknouti hvězdy z jejich okruhů,
přec řeknu jen: „Nic o odchodu, pane.“
Vy opravdu nám neodjedete;
a ženské „opravdu“ má takou moc
jak mužovo. Vy ještě odjet chcete?
Tož donuťte mne, abych jako vězně
vás tady držela, ne jako hosta;
tak zaplatíte při svém odjezdu,
co dlužen jste, a ušetříte díků.
Co říkáte – můj vězeň, nebo host?
Buď svědkem vaše strašné „opravdu“,
že tím neb oním zůstanete mi.

POLIXENES: Nuž tedy, vzácná kněžno, vaším hostem;
být vězněm předpokládá urážku,
jíž dopustit se tíž by bylo mně
než vám ji trestat.

HERMIONA: Vaše žalářnice
již tedy ne, leč vlídná hostitelka.
A teď mi dovolte vás vyslechnout,
co tropili jste vy a manžel můj
ve věku chlapeckém; vy tenkrát jste
as byli veselí dva panici.

POLIXENES: My, sličná královno, dva byli hoši,
již myslili, že nečeká nás nic
než zítra taký den, jak dnešek byl,
a že tak věčně dětmi zůstanem.

HERMIONA: Můj manžel byl z vás dvou ten větší šibal?

POLIXENES: My byli jak dva rodní beránci,
když poskakují na slunci a mečí
druh na druhu; co vyměňovali jsme,
jen za nevinnost byla nevinnost;

my nauk o zlobě jsme neznali
i ani ve snách nezdálo se nám,
že kdo jich zná. Tak dále kdyby byl
ten život spěl a výš náš slabý duch
se nebyl prudší krví povznesl,
kdys mohli bychom směle nebi říci:
„Jsme bez viny,“ až na tu, která všem
jest dědičná.

HERMIONA: A z toho soudíme,
že od těch dob jste asi klopýtli.

POLIXENES: Ó nejsvětější paní, – pokušení
nám vzešla od těch dob; neb v nevyspělých
těch dnech má žena byla dítětem
a vaše vzácná krása nepadla
v zrak mého mladistvého soudruha.

HERMIONA: Ó, pomoz Bůh, – jen žádných závěrků
dál z toho nečiňte, sic řeknete,
že vaše choť a já jsme ďáblice.
Však dále; – viny, kterých příčinou
jsme byly u vás my, si zodpovíme,
když s námi ponejprv jste zhřešili,
jen s námi v hříchu pokračovali
a s jinými, krom s námi, neklesli.

LEONTES: Jest přemluven?

HERMIONA: On, pane, zůstane.

LEONTES: K mým prosbám nechtěl. Žeť, Hermiono,
má nejdražší, jsi nikdy nemluvila
tak účinně jak teď.

HERMIONA: Že nikdy?

LEONTES: Nikdy,
krom ještě jedenkrát.

HERMIONA: Jak – dvakráte
jsem tedy dobře mluvila? Kdy dřív?
To prosím řekni mi a krm nás chválou
do tučna jak zkrotlá zvířátka.
Čin dobrý, umírá-li nezvěsten,
jich tisíc ubíjí, jež za ním jdou.
Jeť chvála naší mzdou a mnohem dřív
nás pobídnete něžným polibkem
o tisíc honů dál než ostruhou
přes jeden lán. Však nyní k naší metě:
Můj dobrý skutek poslední byl ten,
že jsem jej prosila, by neodcházel;
co byl můj první? Jestli dobře jsem
vám rozuměla, starší sestru měl
ten čin. Kéž jméno její bylo Něha!
Jen jednou ještě mluvila jsem vhod?
Kdy? Povězte mi to; jsem dychtíva.

LEONTES: To bylo tenkrát, když nevlídné
tři měsíce se utrpčily k smrti,
než přiměl jsem tě, abys otevřela
svou bílou dlaň, a tisknouc ruku mou,

jsi prohlásila, že mne miluješ;
tenkrát jsi řekla: „Na věky jsem tvá.“

HERMIONA: Toť věru Něha. – Tedy podvkrát
jsem šťastně promluvila; ponejprv
jsem královského chotě získala
a po druhé, byť na mžik, přítele.
(Podává Polixenovi ruku.)

LEONTES (stranou): Jest vroucná, příliš vroucná! V přátelství
se tuze pojit značí pojit krev.
Mám chvění srdce; v prsou tančí mi,
ne ale radostí, ne radostí.
Sic také přívětivost může mít
tvář otevřenou, jakous volnost brát
ze srdečnosti, dobrotivosti
a nitra upřímností plodného
a přitom dárci dobře slušeti;
to připouštím, že smí; však na ruce
si potleskávat, prsty tisknout si
jak oni teď; a usmívati se
tak nacvičeně jako do zrcadla
a potom vzdychat, jako by to byl
zvuk rohů loveckých, když klesne laň, –
ó, také přívětivost nelíbí se
ni mému srdci, ani mému čelu. –
Mamillie, jsi ty můj hoch?

MAMILLIUS: Ó ano, milý otče.

LEONTES: Kýho šlaka!
Ten kluk je můj! – Co – umrněný nos?
Jest prý to mého pravý odlitek.
Slyš, bohatýrku, musíme být čisti,
a když ne čisti, čistotni; vždyť býk
a jalovice, tele, třeba jsou
i čistokrevní, přec jen zvou se brav.
Jak, stále po dlani mu pohrává?
Nu což, mé skotačivé telátko?
Jsi moje telátko?

MAMILLIUS: Jsem, chcete-li,
můj otče.

LEONTES: Nemáš hlavu krabatou
a moje rohy, abys docela
byl jako já; a přece říkají,
že jsme si podobni jak vejce vejci.
To ženské říkají; – ty řeknou vše;
leč kdyby ženské byly falešny
jak přebarvená látka smuteční,
jak vítr, voda, falešný, jak jen,
by kostky byly, přeje sobě hráč,
jenž nezná hranic mezi mým a tvým,
přec by to byla pravda, řeknou-li,
že tento chlapec mně jest podoben.
Pojď, panošíku, podívej se na mne
tím okem blankytným, můj lotroušku,
můj miláčku, mé robě! – Můž to být,

by tvoje matka, – může-li to být? –
Ó vášni, chtějí tvůj bodá do srdce;
ty možným činíš to, co nemožno
se býti zdálo; se sny obcuješ; –
– jak můž to býti? – Součinná jsi s tím,
co nemá podstaty, a sdružuješ
se s pouhým nic: tož uvěřitelno,
že můžeš také spolčovati se
s tím, co je něco; a ty činíš tak
i nad dovolenost; – to shledávám,
až otravuje mi to mozek můj
a čelo zatvrzuje.

POLIXENES: Co je králi?

HERMIONA: Zdá se být nějak nekliden.

POLIXENES: Můj pane,
co je vám? – Co vám schází, milý bratře?

HERMIONA: Tak vypadáte, jak by tížily
vám čelo zachmuřené myšlenky;
jste rozčilen, můj choti?

LEONTES: Nejsem, věru. –
Jak někdy prozrazuje příroda
svou bláhovost a něžnost, tvrdším duším
pro kratochvíli! – Když jsem hleděl tak
do tváře svého hochy, bylo mi,
jak couval bych o třiadvacet let
a viděl sama sebe, v punčoškách,
v té brčálové aksamitové
své suknici a dýku přimknutou,
by svého pána nebodla a tak
se příliš nebezpečnou nestala
jak často přemnohá ta ozdoba!
A já si pomyslí, jak tenkrát
jsem podoběn byl tomu výlupku,
té klíště, tomu kavalírku zde.
Slyš, bodrý brachu, chtěl bys místo peněz
brát kopu vajec?

MAMILLIUS: Ne, to bych se bil.

LEONTES: Že ano? – Šťasten ten, kdo vyhraje! –
Můj vzácný bratře, zdalipak i vám
tak milý jest váš mladý králevic,
jak vidíte, že náš je milý nám?

POLIXENES: Když doma jsem, on jest mi veškerou
mou péčí, veselím a starostí;
teď na krev přítel můj, teď nepřítel;
můj pochlebník, můj voják, státník, vše; –
on ukrátí mi červencový den
na prosincový; a tou rozmarnou
svou dětinností z takých myšlének
mne vyléčí, jež zhustily by krev.

LEONTES: Týž úřad tento panošík má u mne. –
My dva se projdem teď a ponecháme
vás, pane, vašim krokům vážnějším.

Hermiono, jak miluješ nás, dokaž
teď pohoštěním bratra našeho;
co draho na Sicílii, ti levné buď;
jeť po tobě a tomto všudybylu
on mého srdce dědic nejbližší.

HERMIONA: Jsme v zahradě, když bude libo vám
nás hledat; nepřijdete za námi?

LEONTES: Jen číňte podle vlastní libosti,
já najdu vás, jen když jste pod nebem.
(Stranou.) Teď lovím, ač mne nepozorujete,
jak házím udici. – Jen dál, jen dál!
Jak zvedá k němu ústa, zobáček!
A nestoudností ženy zbrojí se,
jež zaslepeného má manžela!

(Odejdou Polixenes a Hermiona s družinou.)

Jsou pryč! A na coul ztlouští, po kolena,
až přes hlavu a uši rohat jsem!
Jdi, hochu, hraj si, hraj; tvá matka hraje,
a hraju také já; však úlohu
tak potupnou, že konec usyčí
mne do hrobu a křik a pohrdání
mi budou zvonit hranu. Hochu, jdi
a hraj si, hraj. – Dřív, neklamu-li se,
též byli podváděni mužové;
a mnohý jest, jenž v tento okamžik,
teď, právě co to mluvím, ženu svou
si drží za ruku a nemá zdání,
že co byl pryč, kdos vytáh stavidla
a jeho rybník soused vylovil,
pan soused Smíšek. – V tom je útěcha,
že také jiní muži mají vrátka,
a vrátka ta že proti jejich vůli
jim byla otevřena jako má.
Ba, kdyby všichni zoufati si chtěli,
kdož mají věrolomné manželky,
desátý člověk by se oběsil.
A léku na to není žádného;
toť kuplířská jest planeta, jež řadí,
kde panuje, a mocná od východu
i od západu, severu i jihu,
to věřte mi. Abych to zkrátka řek,
chtíč nemá závor, pamatujte si;
on pustí nepřítel sem i tam,
i voj i zbroj. – Nás na tisíce má
tu chorobu a necítíme ji.
Co, hochu, co?

MAMILLIUS: Jsem prý vám podoben,
jak říkají.

LEONTES: V tom trochu útěchy.
Ty zde, Camillio?

CAMILLO: Ano, dobrý pane.

LEONTES: Hraj si, Mamillie; tys řádný hoch.

(Odejde Mamillius.)

Camillo, onen velkomocný pán
chce tady ještě zůstat.

CAMILLO: Práce dost
vám dalo to, než jeho kotva chytla;
když vy jste vrhal ji, vždy naprázdno
se vracela.

LEONTES: Tys pozoroval to?

CAMILLO: Na vaše prosby nechtěl zůstat,
svou práci doma čině pilnější.

LEONTES: Tys všim si toho? (Stranou.) Ano, již mne mají
a šeptají a šuškaají si: „Hle,
král sicilský je taký – a tak dále.“
Ba že to došlo se mnou daleko,
když poslední jsem, jenž to postřehl.
Jak přišlo to, Camillo, že tu zůstal?

CAMILLO: Na prosbu naší dobré královny.

LEONTES: Na prosbu královny, to budši; „dobré“
by mělo patřit k tomu; v tom to jest,
že nepatří! – Zdaž bylo chápáno
to jinou bystrou hlavou kromě tvé?
Tvůj vtip jest jímavý a vsákne víc
než všední hlupci; pozorovaly to
jen mysle jemnější? – Jen někteří
z hlav kromobyčejných? – A prostší lid
je snad v té věci slep? – To pověz mi.

CAMILLO: V té věci, pane, většina přec ví,
že český král tu ještě pobude.

LEONTES: Ha!

CAMILLO: Že tu ještě pobude.

LEONTES: Však proč?

CAMILLO: By Vaší Výsosti byl po vůli
a prosbám naší milostivé kněžny.

LEONTES: Byl po vůli! – A prosbám vaší kněžny!
Byl po vůli! – Buď na tom dost. – Camillo,
já svěřoval ti vše, co mému srdci
kdy bylo nejbližší, i osobní
svá tajemství; a tys vždy jako kněz
mou duši očistil; já od tebe
jsem chodil polepšen, tvůj kající; –
však my se klamali v tvé poctivosti,
v tom klamali, co jenom zdánlivo.

CAMILLO: Můj králi, toho nedopouštěj Bůh!

LEONTES: Bych trval na svém: nejsi poctivým;
neb jestliže tím směrem chýlíš se,
jsi zbabělec, jenž přijde odzadu
a poctivosti šlachy přetíná,
by nemohla se řádně dáti v běh;
neb za sluhu být musíš pokládán,
jenž, zasvěcen v mou plnou důvěru,

k ní nedbalý jest; nebo blázen jsi,
jenž vida, hra že ukončena již
a sázka vzata, vše to za žert má.

CAMILLO: Můj vzácný pane, jsem snad nedbalý
a pošetilý, bázlivý; v tom všem
nižádný člověk není volným tak,
by nedbalost a pošetlost, strach
v té nekonečné světa třenici
se někdy nezjevily. Jestli však
jsem, pane můj, ve vašich očích byl
kdy naschvál nedbanlivý, byla to
má pošetlost; jestli vědomě
jsem hrál si na blouda, má nedbalost
to byla, konce dobře nevážíc;
a jestliže jsem někdy bázliv byl
cos učinit, kde o úspěchu měl
jsem pochybnost a kde pak výsledek
hlas proti zanedbání pozvedal,
to strach byl, který často nakazí
i nejmoudřejšího. To, pane můj,
jsou také dovolené křehkosti,
jichž není prosta ani poctivost.
Leč prosím Vaši Milost, abyste
byl ke mně otevřenější a v tvář
mi pohlédnouti dal mé provině:
když pak ji zapru, moje nebyla.

LEONTES: Či neviděls, Camillo, – ale jest
nade vši pochybnost, že viděls to –
sic oka tvého skla jsou temnější
než klamaného muže parohy –,
či neslyšels – neb vůči pohledu
tak zjevnému zvěst nemůž něma být –,
či nepomysliis – neboť myšlení
jest vůbec neschopen, kdo nemyslí to –,
že nevěrnou mám ženu? Vyznáš-li to
– sic jinak nestydatě zapřel bys,
že oči máš a sluch a myšlení –,
pak nazvi hned mou ženu hastrošem –
a jméno zaslouží tak potupné
jak pazdernice, která vzdává se
již před svatbou. To rci a dosvědč to.

CAMILLO: Tak při tom nestál bych a neslyšel
svou svrchovanou paní pomrákátu,
aniž bych k pomstě nepřikročil hned.
Bůh netrestej mne, nikdy nemluvil jste,
co méně by vám slušelo než to,
co opakovat hříchem bylo by
tak těžkým jak ta věc, byť pravdou byla.

LEONTES: Zda šepot není nic? – Tvář k tváři klonit,
nos k nosu přistrkávat, vnitřním rtem
se líbat, přerušovat povzdechem
proud smíchu – neklamné to znamení,
že věrnost rušena –, klást k noze nohu,
lézt do koutů, chtít, aby rychleji

šel orloj, z hodin byly minuty
a půlnoc z poledne – a oči všech
by slepý byly zákalem a bělmem
krom jejich, aby mohly neviděny
být prostopášnými – to není nic?
Pak svět a vše, co na něm, není nic,
to širé nebe nic a Čechy nic,
má žena nic a všechno nic je ničím,
když to nic není.

CAMILLO: Dobrý pane můj,
z té choré domněnky se vylečte
a včas, neb nejvyšší nebezpečná jest.

LEONTES: Ať tak; jest pravdou.

CAMILLO: Není, není, pane.

LEONTES: Jest! Lžeš, ty lžeš, já povídám, ty lžeš,
a nenávidím tě, Camillo! Rci,
žeš tupý hlupák, otrok bez myšlenky
nebo obojetný ramenář, jenž zlo
i dobro v něčem vidí zároveň
a k oběma se kloní. Kdyby byla
mé ženy játra otrávena tak
jak její žití, nedočkala by se
ni hodiny.

CAMILLO: Kdo otravuje ji?

LEONTES: Aj, ten, jenž jako její obraz nosí
ji na hrdle, ten Čech, jenž... Kdybych jen
měl věrné sluhy, kteří mají oči,
by viděli mou čest i prospěch svůj
a zvláštní zdar, ti učinili by,
co odčinilo by to činění.
Tak jest; – a ty, jenžs jeho číšníkem
a jehož z nižší židle nastolil
jsem na křeslo a povznes k hodnostem,
jenž mohl bys tak jasně viděti
– jak nebe vidí zem a země nebe –
mou potupu, ty pohár mohl bys
tak okořenit, že můj nepřítel
již na věky by víčka zamhouřil; –
a nápoj ten by pro mne lékem byl.

CAMILLO: Můj králi, to bych mohl učinit,
ne prudkým nápojem, však vlekrou dávkou,
jež nepůsobí ostře tak co jed;
však myslit nemohu, že taký kaz
by byl na královské mé velitelce
tak svrchovaně ctné. Já miloval tě –

LEONTES: Jen ještě pochybuj a jdi a zhyň!
Zda myslíš si, že duch můj zakalen
a zmaten tak, bych strožil sobě sám
tu trýzeň, třísnil svého lůžka bělost
a čistotu, jež zachovány-li,
mi spánek dávají, však poskvrněny,
jsou jako bodce, trny, kopřivy

a vosí žihadla? Bych potupil
krev svého syna kněžíce, jenž myslím
jest můj a ježž jak svého miluji,
bez vážných příčin? Učinil bych to?
Moh člověk by tak zbloudit?

CAMILLO: Musím, pane,
vám uvěřit a věřím; odstráním
vám proto krále českého; však jen,
až bude odklizen, když Vaše Milost
zas pojme za svou královnu jak dřív,
již kvůli synu vašemu, a tím
když spoutá utrhačné jazyky
u různých dvorů těch a království,
kde znají vás a jichž jste spojencem.

LEONTES: Tak radíš mi, jak sám jsem vytknul již
si dráhu svou; čest její neposkvrním,
ne, ne.

CAMILLO: Můj pane, tedy jděte jen
a s tváří jasnou, jak jen přátelství
ji mívá o slavnostech, přistupte
ku králi českému i královně.
Jsem jeho číšník; jestli zdravého
se doušku dostane mu ode mne,
již za svého mne sluhu nemějte.

LEONTES: Toť vše; ty učíš to a polovici
máš mého srdce; neučíniš-li,
své vlastní půlíš.

CAMILLO: Učiním to, pane.

LEONTES: Chci přátelským se zdát, jak radils mi. (Odejde.)

CAMILLO: Ó přenešťastná kněžno! – Co však já
si počít mám? Dobrého Polixena
být musím travičem; a proto jen,
že svého pána mám být poslušen,
jenž, v odboji sám proti sobě, chce,
by všichni byli tak, kdož jeho jsou.
Když učiním to, budu povýšen.
I kdybych věděl o tisících těch,
kdož zavraždili pomazané krále
a potom kvetli, nespáchal bych to;
leč kov ni kámen ani pergamen
ni jediného z takých neznají,
a protož sama podlost vzepři se.
Dvůr musím opustit; ať spáchám to
či ne, toť jisto: zlomí mi to vaz.
Ó šťastná hvězdo, teď mi zavládni!
Hle, český král.

(Vystoupí POLIXENES.)

POLIXENES: Toť podivné; mně zdá se,
že přízeň mi zde chřadnout počíná.
Nic nemluvit! – Camillo, dobrý den.

CAMILLO: Bůh zachovej vás, pane královský!

POLIXENES: Co nového zde máte u dvora?

CAMILLO: Nic zvláštního, můj pane.

POLIXENES: Král se tváří,
jak byl by ztratil kterous državu
a kraj, jež miloval jak sebe sám.
Teď právě jsem ho potkal, obvykle
jej pozdraviv; leč on v směr opačný
zrak odvrací a s velkou pohrdou
ret odhrnuje, kvapí ode mne...
a tak mne nechává, bych přemýšlel,
co děje se, že jeho chování
se mění tak.

CAMILLO: To vědět, pane můj,
si netroufám.

POLIXENES: Jak, netroufáte si!
Vy víte to a netroufáte si?
Nuž, svěřte se mi: je to asi to;
vždyť s tím, co víte, sobě samému
se svěřujete a tu nelze říci,
že netroufáte si. – Dobrý Camillo,
tvář vaše změněná mi zrcadlem,
jež změněnu mi ukazuje mou;
jsemť asi účasten té proměny,
když vidím se tak od ní zjinačen.

CAMILLO: Nás neduh nějaký tu přivádí
do zlého rozmaru; však jmenovat
tu nemoc nemohu; a pošla od vás,
ač sám jste zdrav.

POLIXENES: Jak, pošla ode mne?
Přec nemám oči baziliškovy? –
Já díval jsem se na tisíce těch,
jimž pohled můj jen štěstí přinášel
tím víc, však nikoho z nich nezabil.
Camillo, jako že jste šlechticem
a moudrý učením – což neméně
nám ozdobuje naše šlechtictví
než našich předků jména vznešená,
v jichž posloupnosti urozeni jsme –,
cos víte-li, co mému vědění
by sděleno být mělo, prosím vás,
již v jako nevědomé tajnosti
to neskrývejte.

CAMILLO: Nesmím odpovědět.

POLIXENES: Že neduh, který posel ode mne,
ač já jsem zdrav? – Mít musím odpověď.
Camillo, slyšíš? Zapřísahám tě
při každé mužné vlastnosti, již čest
uznává za svou – a ta prosba má
nejmenším není, k cti co přísluší –,
bys řek, co myslíš, jaká pohroma
se plíží ke mně, jak je daleko
či blízko; jak ji možno předejít,

když vůbec možno; a když nelze tak,
jak nejlépe ji nésti.

CAMILLO: Nuže, pane,
chci vám to říci, vyzván jménem cti
jsa vámi, jehož za čestného mám.
A tedy moji radu poslyšte,
jež musí býti následována
tak rychle, jak ji hodlám vyřknouti,
sic vy a já zvoláme „ztraceno!“
a potom dobrou noc!

POLIXENES: Jen dál, Camillo.

CAMILLO: Jsem zjednán k tomu, bych vás zavraždil.

POLIXENES: Kdo zjednal tě, Camillo?

CAMILLO: Král.

POLIXENES: A proč?

CAMILLO: On myslí, ne, on na to přísahá
s vší důvěrou, jak byl by viděl to
či býval nástrojem, jenž přikoval
vás k tomu, že jste hříšně dotknul se
mu jeho královny.

POLIXENES: Když tomu tak,
ať v nakažený rosol srazí se
krev moje nejlepší a jméno mé
se spřehne s jménem toho, který zradil
kdys Nejsvětějšího; má čistá pověst
ať v zápach změní se, jenž udeří
i v chřípě nejtupější, kam jen vstoupím,
a přítomnosti mé ať svět se štítí,
ba víc ji nenávidí nežli mor
ten největší, o němž kdy slýcháno
neb četlo se!

CAMILLO: Kdybyste přísahal
mu šmahem proti jeho smyšlénkám
při každé hvězdě na nebi a všem
jich působení, spíše moh byste
přikázat moři, aby měsíce
poslušno nebylo, než odstranit
svou přísahou neb otřást soudným slovem
tu stavbu jeho pošetilsti,
jež, založena jsouc na jeho víře,
tak dlouho potrvá jak jeho tělo.

POLIXENES: Jak jen to mohlo vzniknouti?

CAMILLO: To nevím;
však tím jsem jist, že bezpečnější jest
se toho uchránit, co vzniklo již,
než tázati se, jak to povstalo.
Když tedy troufáte si uvěřit
mé poctivosti, uložené zde
v tom těle, které s sebou vezmete
jak zástavu, – pryč, ještě v tuto noc!
Všem vašim šeptem oznámím tu věc

a po dvou, po třech z města vyvedu
je porůznými brankami. Já sám
do vašich služeb kladu štěstí své,
jež tímto odkrytím zde zmařeno.
Nic nepochybujte; neb dokládám
se ctí svých rodičů, že pravdu díím;
a budete-li pátrat po důkazech,
já netroufám si déle meškati;
vy sám pak nejste tady bezpečnější
než ten, jenž ústy krále samého
byl odsouzen a jemuž poprava
již přísahána.

POLIXENES: Ano, věřím ti:
já viděl jeho srdce v jeho tváři.
Podej mi ruku, buď mi lodivodem
a místo tvé vždy bude podle mne.
Mé koráby jsou hotovy, můj lid
před dvěma dny již odjezd očekával.
Toť žárlení pro drahou bytost jest,
a jak je vzácnou ona, musí být
i ono velikým; a mohutno
jak jeho osoba být musí prudké;
a když se domnívá tak zneuctěn
být mužem, jenž mu vždy tak blízkým byl,
i jeho pomsta musí hořčí být.
Strach padá na mne stínem; šťastný zdar
buď přítel můj a těchou milostné
té královny, jež účast má v té věci,
však žádné viny v podezření zlém.
Camillo, pojď; jak svého otce budu
tě ctít, když za živa mne odvedeš
z těch míst. Již prchněme.

CAMILLO: V mé moci jest
být pánem klíčů od bran postranních;
jen, Milosti, již račte užítí
té kvapné hodiny. Již, pane, pryč!
(Odejdou.)

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Scéna první

Sicilie. – Komnata v paláci Leontově.

(Vystoupí HERMIONA, MAMILLIUS a DVORNÍ DÁMY.)

HERMIONA: Již toho chlapce k sobě vezměte;
on souží mne, že je to k nesnesení.

PRVNÍ DÁMA: Můj vzácný princí, pojďte; budeme
si hráti spolu?

MAMILLIUS: Ne, vás nechci, ne.

PRVNÍ DÁMA: Proč, milý princí?

MAMILLIUS: Vy mne líbáte
tak moc a se mnou hovoříte tak,

jak byl bych ještě děcko. – Vás mám radši.

DRUHÁ DÁMA: A proč, můj princi?

MAMILLIUS: Proto ani ne,
že vaše obočí jest černější;
vsak černé obočí, jak povídají,
prý mnohým ženám sluší nejlépe,
jen když v něm není příliš mnoho brv; –
jen oblouček neb srpek měsíce,
jak pérem vytažen.

DRUHÁ DÁMA: Kdo vás v tom učil?

MAMILLIUS: Já naučil se tomu z ženských tváří.
Teď řekněte mi prosím, jakou barvu
má vaše obočí?

PRVNÍ DÁMA: Můj princi, modrou.

MAMILLIUS: Ne, to je žert; já viděl jednu dámu,
jež měla modrý nos, ne obočí.

PRVNÍ DÁMA: Jen slyšte; vaše matka, královna,
co den je plnější; co nevidět
své služby věnovati budeme
zas novému a hezounkému princi; –
a potom byste rád si s námi hrál,
jen kdybychom vás chtěly.

DRUHÁ DÁMA: Od nedávna
nám hezky rozkvetla; kéž dočkala
se šťastné hodiny!

HERMIONA: Co mudrujete?
Teď pojď, můj hošíku, jsem tvoje zas;
tak prosím sedni k nám a povídej
nám pohádku.

MAMILLIUS: Smutnou či veselou?

HERMIONA: Tak veselou, jak chceš jen.

MAMILLIUS: Pro zimu
se nejlíp hodí smutná pohádka;
vím jednu o šotku a strašidlech.

HERMIONA: Nuž tedy tu, můj statný hrdino;
pojď, sedni si a hezky povídej;
a dělej vše, co můžeš, aby jen
mne poděsila ta tvá strašidla;
tys velký v tom.

MAMILLIUS: Byl jednou jeden muž...

HERMIONA: Ne, sedni. Dál –

MAMILLIUS: A bydlel na hřbitově.
– Já budu potichu to povídat;
ať tam ti cvrčkové to nedoslechnou.

HERMIONA: Pojď, šepťej mi to tedy do ucha.

(Vystoupí LEONTES, ANTIGONUS, ŠLECHTICI a JINÍ.)

LEONTES: Byl viděn? S družinou? CAMILLO s ním?

PRVNÍ ŠLECHTIC: Já potkal je za hájem borovým;
tak neviděl jsem nikdy lidi chvátat;
až k jejich lodím stíhal je můj zrak.

LEONTES: Mám štěstí, že můj soud tak spravedliv,
mé domnění tak správné. Ach, kéž méně
bych věděl! Jaká kletba, šťasten být
tím způsobem! – V poháru potopen
můž pavouk být, a člověk může pít
a odejít a jedu necítit;
neb ve svém vědomí byl neotráven:
když ale někdo mu jen ukáže
ten hnusný příměsek a jak jen zví,
co vypil to, tu div, že hrdlo, boky
se neztrhají prudkým zvracením.
Já pil a pavouka jsem uviděl;
Camillo byl mu pomocníkem v tom,
byl kuplíř. Proti mému životu
a koruně se strojí úklady;
vše pravdou jest, co bylo tušením.
Ten licoměrný padouch, jehož jsem
si najal já, byl dříve najat jím:
on prozradil můj úmysl; a teď
mne mají za blázna; jak loutka jsem,
s níž hrají si, jak libo. Jak to přišlo,
že brány jim tak snadno otevřeny?

PRVNÍ ŠLECHTIC: Měl k tomu plnou moc a často již
jí takto použil na rozkaz váš.

LEONTES: To vím až příliš dobře. – Toho chlapce
mi dejte sem. (K Hermioně.)
Žes ty ho nekojila,
jsem z duše rád; ač známky některé
má po mně, přec až tuze mnoho krve
máš v jeho žilách ty.

HERMIONA: Co je to? Žert?

LEONTES: Odvedte chlapce; nesmí u ní zůstat;
pryč s ním! – Ať ona s tím si pohraje,
co chová pod srdcem. Polixenes
ti takto požehnal.

HERMIONA: Já pravím, ne;
a přísahati chci, že věříte,
co díím, ač k odporu se kloníte.

LEONTES: Vy, pánové, se na ni podívejte
a dobře si jí všimněte; ba že
se bude chtít vám říci „sličná paní“;
leč spravedlivost vašich srdcí hned
pak dodá k tomu: „Ale bohužel,
že není poctivá a počestná.“
Jen velejte ji pro ten vnější vzhled,
jenž věru hoden řeči honosné,
a hned vám přijde ramen krčení
a „hm“ a „ha“, ta drobná znaménka,
jež utrhačství rádo vpaluje,
– ó, mýlím se, – jichž vlídnost užívá;

neb utrhačství sžehne samu ctnost.
To ramen krčení, ta „hm“ a „ha“,
když řeknete „je sličná“, vpadne vám,
než říci můžete „je počestná“;
však budiž vědomo, tož od něho,
jenž nejvíc proč má toho želeti:
Jest cizoložnice!

HERMIONA: To kdyby padouch
řek nějaký, a padouch nejzvrhlejší
na širém světě, tím by padouchem
byl ještě víc; však vy, můj manželi,
se pouze mýlíte.

LEONTES: Vy, milostpaní,
jste zmýlila se, majíc Polixena
za Leonta. Ó tvore, jehož nechci
zvat jménem těch, jež činí jako ty,
by divoštví, si berouc příklad ze mne,
o stavech všech té řeči neužilo
a nezanedbávalo rozdílů
slušného mravu mezi knížetem
a žebrákem; – co řekl, řekl jsem:
jest cizoložnice; já řekl s kým;
ba víc: je zrádkyně. Camillo s ní
je ve spolku a ví, zač ona sama
by styděti se měla, vědouc to
jen se svým nejpodlejším soudruhem:
že pelešnice jest a mrzká tak
jak ty, jimž chátka nejhůř přezdívá.
Tak jest; a jejich útěk byl jí znám.

HERMIONA: Ne, při mém žití, z toho všeho nic
jsem nevěděla! – Jak vám bude žel,
až přijde vám zas chvíle jasnější,
že před světem jste tak mne potupil!
Můj dobrý pane, sotva bude možno
vám potom napravit, čím křivdil jste mi,
když řeknete, že byl jste na omylu.

LEONTES: Ne, mýlím-li se v oněch základech,
z nichž budu, zem není velká dost,
by na ní školák vlčka roztočil.
Již pryč s ní, do vězení! Ten, kdo chce
se za ni přimlouvat, je zdaleka
s ní vinen též, již tím, že promluvil.

HERMIONA: Zlá jakás vládne planeta a musím
být trpělivá, až zas na nebi
se příznivější hvězda objeví.
Mně, dobří páni, není do pláče
tak hned, jak bývá mému pohlaví;
a nedostatkem této marné rosy
snad vaše soustrast vyprahne; však zde
mi kotví čestný žal a hoří tak,
že slzy uhasit jej nemohou.
Vás všechny, páni, prosím, sudte mne
s tou vlídnou myslí, jak jen poučí
vás vaše dobrota. – A tak se děj,

co vůle králova.

LEONTES (k stráži): Či poslechne se?

HERMIONA: Kdo půjde se mnou? Prosím Vaši Výsost,
ať moje družky u mne zůstanou;
neb vidíte, že stav můj toho žádá.

Vy dobří blázínkové, neplačte,
vždyť není příčiny. Až seznáte,
že vaše paní zasluhovala
jít do žaláře, potom rozplyňte
se v slzách, až jej bude opouštět:
do této pře jdu pro svou větší spásu.
Můj choti, sbohem; já si nepřála
vás nikdy vidět zarmouceného;
teď pevně věřím, že se toho dočkám.
Mé dámy, pojdte, máte dovolení.

LEONTES: Náš rozkaz plňte; – pryč!
(Odejde Hermiona, stráž a dámy.)

PRVNÍ ŠLECHTIC: Ó prosím, pane,
zpět zavolejte kněžnu.

ANTIGONUS: Uvažte,
co činíte, by vaše spravedlivost
se křivdou nestala, v níž trpět budou
tři velicí: vy, kněžna a váš syn.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Chci, pane, za to život položit,
a učiním to, ráčíte-li jen
tu oběť přijmouti, že královna
jest bez poskvrny v očích nebeských
i vašich; myslím v tom, co za vinu
jí kladete.

ANTIGONUS: A dokáže-li se
co jiného, chci z komnat ženy své
si zřídit konírny a ve smečce
s ní choditi a dál jí nevěřit,
než co ji ucítím a uvidím;
neb každý ženy coul pak ve světě,
ba každý kventlík masa ženského
jest falešný, když klame ona.

LEONTES: Mlčte!

PRVNÍ ŠLECHTIC: Můj dobrý králi –

ANTIGONUS: Jenom kvůli vám
tak mluvíme, ne kvůli sobě samým.
Jste klamán podštěvačem nějakým,
jenž proto zatracení neujde;
a kdybych znal jen toho ničemu,
zem jedl by. – Když ona na cti chybná,...
Tři dcerky mám; nejstarší jedenáct,
druhé je devět, třetí as pět roků:
když pravda to, ty mi to zaplatíš;
dám, při své cti, je všechny zohavit,
by nerodily plémě proradné;
jsou moje dědičky, však raději
bych sám se vyklestil, než dopustil,

by nevydaly zdárné potomstvo.

LEONTES: Již dost; nic dál! – Vy čicháte tu věc
tak chladně jako chřipě mrtvoly;
však já to vidím, cítím, jako vy (chopí se ruky Antigony)
teď cítíte zde to; a vidíte
i nástroje, jež vzbuzují ten cit.

ANTIGONUS: Když tomu tak, nám hrobu netřeba,
kde pochovali bychom počestnost;
neb zrnka není jí, by zlahodila
ten širý povrch země blátivé.

LEONTES: Jak! Nemám víry?

PRVNÍ ŠLECHTIC: Chtěl bych, pane, spíš,
abyste vy jí neměl nežli já
v té příčině; a víc bych těšil se
mít osvědčenu její počestnost
než vaše podezření, ať již pak
jste pro ně hanou stíhán jakkoliv.

LEONTES: Nač třeba nám se smlouvat o tom s vámi
a raděj mocí hnutí vlastního
se neříditi? Naše důstojnost
se vaší rady nedovolává;
jen přirozená naše dobrota
vám sdílí to; a jste-li tupí tak
neb obratně se jimi děláte,
buď nemohouce, nebo nechtíce
jak my okoušet pravdy, – vězte to,
že rady vaší nepotřebujem:
věc, ztráta, zisk a pořízení o tom,
vše plným právem náleží jen nám.

ANTIGONUS: Tož přál bych si, můj králi, byste byl
jen v tiché mysli své to uvážil
a nepovídal o tom nikomu.

LEONTES: Jak bylo by to možno? Ty jsi buď
již věkem otupěl, aneb jsi bláznem
byl od narození. – Camillův útěk,
a k tomu jejich spólná důvěrnost,
tak hmatná, jak jen mohla domněnka
kdy dotknout se jí – neboť zřejmost jen
jí scházela a k dosvědčení nic
než pohled na ni, any ostatní
vše okolnosti hlásaly ten čin –,
mne nutí k těmto krokům. – Přece však
pro větší jistotu – neb u věci
tak převážné by bylo žalostno
být unáhleným – kvapem poselství
jsme vypravili do posvátných Delf
k Apollinovu chrámu: Dionta
s Kleomenem, jichž plná spolehlivost
je známa vám. Ti od orakula
vše přinesou; a jeho božská rada
mne zadrží neb ostruhou mi bude.
Zda učinil jsem dobře?

PRVNÍ ŠLECHTIC: Dobře, pane.

LEONTES: Ač já mám jistotu a netřeba
mi více, než co vím, přec orakul
dá poklid mysli jiných – takových,
kdož v nerozumné lehkověrnosti
jak ten zde, pravdu poznat nechtějí.
Tak uznali jsme za dobré, by ona
od naší osoby, k níž přístup volný,
se oddálila, aby úklady
těch dvou, co prchli, nevykonala.
Teď pojdte se mnou; na veřejnosti
chci o tom promluvit; neb tato věc
nás všechny vzruší.

ANTIGONUS (stranou): K smíchu; – zdá se mi,
až jen se čirá pravda objeví. (Odejdu.)

Scéna druhá

Přední pokoj v žaláři.

(Vystoupí PAULINA a SLUŽEBNICTVO.)

PAULINA: Kdos žalářníka zavolejte mi
a rcete mu, kdo jsem.

(Odejde sloužící.)

Ó dobrá kněžno,
nižádný dvůr po celé Evropě
tě není hoden dost; co tedy děláš
zde v žaláři?

(Vrátí se SLOUŽÍCÍ se ŽALÁŘNÍKEM.)

Aj, dobrý příteli,
vy znáte mne či ne?

ŽALÁŘNÍK: Jak vzácnou dámu
a paní, které velmi vážím si.

PAULINA: Nuž tedy dovedte mne ke královně.

ŽALÁŘNÍK: To nesmím, vzácná paní; výslovný
mám rozkaz proti tomu.

PAULINA: To je hluku! –

Tak uzamykat čest a poctivost
před návštěvami přátel soucitných!

– A, prosím vás, je také zakázáno
i její dámy vidět? – Jednu z nich?
Emilii?

ŽALÁŘNÍK: Když, paní, ráčíte
své služebnictvo odeslati pryč,
Emilii sem přivedu.

PAULINA: Nuž prosím
hned zavolejte ji. – Vy vzdalte se.
(Odejde služebnictvo.)

ŽALÁŘNÍK: Však vaší rozmluvě, má vzácná paní,
být musím přítomen.

PAULINA: Aj, buď si tak;

jen prosím jdi. (Odejde žalářník.)
Ó, je to klopoty,
kde není skvrny, skvrnu udělat!
Toť přesahuje práci barvířskou.

(Vrátí se ŽALÁŘNÍK s EMILÍÍ.)

Má milá paní, jak se daří kněžně?

EMILIE: Tak, jak jen někdo, jenž tak vznesen jest
a opuštěn, můž pohromadě být:
při uděšení svém a zármutku,
jež nikdy nestihly tak útlou ženu
tak těžce, slehla trochu před časem.

PAULINA: Hoch?

EMILIE: Dcerka; děcko jako křepelka,
a hezounké a plné živobytí.
Co může jen, se královna s ním těší
a říká: „Ubohý můj zajatečku,
jsem bez viny jak ty.“

PAULINA: To přísahám.
Ať vezme ďas ty pološílené
a nebezpečné kousky královny!
To musí se mu říct a také řekne;
ten úkol nejlíp ženě přísluší,
a já to zkusím. Ukáže-li se,
že medových jsem úst, ať jazyk v nich
mi oprýská a nikdy není již
mi řežavého hněvu polnicí.
Emilie, jdi prosím vyřídit
mou nejvěrnější úctu královně;
a chce-li mi své malé děcko svěřit,
s ním půjdu před krále a budu jí
tam obhájcem, co hlas mi dostačí.
My nevíme, jak může obměkčit
jej pohled na to dítě. Často tam
jest přesvědčivá čistá nevinnost
svým mlčením, kde řeč je bezmocná.

EMILIE: Má vzácná paní, vaše dobrota
a čestná vůle jsou tak patrný,
že odvážné to vaše podniknutí
se nemůž minout s dobrým výsledkem.
Na širém světě paní nežije
tak schopné této velké úlohy.
Jen račte vstoupit vedle do pokoje
a šlechetnou tu vaši nabídku
hned sdělím královně, jež právě dnes
též přemýšlela o tom záměru,
však některého z velkých dvořanů
si netroufala o to požádat,
by její prosbu neodepřel jí.

PAULINA: Rci jí, Emilie, že jazyka
tak užiju, jak mi jej Pánbůh dal;
a půjde-li jen z něho mrštně vtip
jak z prsou smělost, není pochyby,

že dobře pochodím.

EMILIE: Bůh žehnej vám. –
Jdu ke královně. – Račte trochu dál.

ŽALÁŘNÍK: Když, vzácná paní, bude královna
chtít děcko poslat, nevím, co mne stihne,
když propustím je; nemámť rozkazů.

PAULINA: Nic nebojte se; děcko vězněm bylo
jen v lůně matčině, a zákonem
a pochodem veliké přírody
jsouc odtud vyproštěno, volné jest
a neúčastno hněvu králova
ni vinno královnina přestupku,
když vůbec vinna jest.

ŽALÁŘNÍK: Rád věřím vám.

PAULINA: Jen strachu nemějte; já, na svou čest,
chci mezi vámi stát a nebezpečím. (Odejdou.)

Scéna třetí

Komnata v Leontově paláci.

(Vystoupí LEONTES, ANTIGONUS, PANSTVO a SLUŽEBNICTVO.)

LEONTES: Ni dnem, ni nocí nemít poklidu! –
Toť slabost jen, ty věci takto nést;
jen čirá slabost. – Kdyby příčina
být přestala – jen půl té příčiny,
ta cizoložnice! – Ten podlý král
je zcela mimo dosah paže mé
a mimo terč a dostřel mého mozku,
tak plně bezpečěn všech úkladů;
však jí se mohu zmocnit; řekněme,
že po ní bylo by... tak na hranici –
půl mého klidu by snad vrátilo se.
Kdo zde?

PRVNÍ SLOUŽÍCÍ: Můj králi?

LEONTES: Jak se daří chlapci?

PRVNÍ SLOUŽÍCÍ: Dnes v noci dobře spal a doufá se,
že nemoc překonána.

LEONTES: Viděti
tu jeho ušlechtilost! – Pochopiv
své matky hanbu, hned se začal tratit
a slábnul, bral si to tak hluboce,
a přibíjeje sama na sebe
tu potupu, své veselosti pozbyl
a nejed, nespál, vůči hledně chřad. –
Chci býti sám. – Jdi, podívej se mi,
jak je mu teď. (Odejde sloužící.)
Fi, fi! – Ni nemyslet
na toho svůdce! – Sama myšlénka
na pomstu mou se staví proti mně:
jeť příliš mocný sám; též spojenci
a příbuzenstvím. – Nuž, ať je si tak,

než přízniv bude čas; a pomsta má
pro tuto chvíli zachvat pouze ji.
Polixenes, Camillo nyní se
mi vysmívají; z mého zármutku
si tropí žert; však by se nesmáli,
jen kdybych moh k nim sáhnout; aniž ta
se smáti bude, kterou v moci mám.

(Vystoupí PAULINA s dítětem.)

PRVNÍ ŠLECHTIC: Sem nesmíte.

PAULINA: Aj, raděj, dobrí páni,
mi buďte pomocní! – Či bojíte se
víc jeho kruté vášně nežli, ach,
o život královny – té milostné
a čisté duše, více nevinné,
než on je žárliv?

ANTIGONUS: To je věru dost.

DRUHÝ ŠLECHTIC: On, milostivá paní, nespál dnes
a zapověděl přístup každému.

PAULINA: Jen ne tak zprudka, milý příteli;
já jdu, abych mu spánek vrátila.
Jen tací jako vy, kdož plíží se
jak stíny u něho a vzdychají,
když jenom zbytečně si povzlykne,
jen ti to jsou, kdo živí příčinu
té jeho nespavosti; ale já
mu slovo přináším tak léčivé
jak věrné, v obém naskrz poctivé,
bych zbavila jej oné horečky,
jež spát mu nedá.

LEONTES: Jaký je to hluk?

PAULINA: Hluk žádný, jenom nutná porada
stran kmotrů nějakých pro Vaši Výsost.

LEONTES: Jak – pryč s tou smělkyní! Antigone,
já poručil, bys nepouštěl ji ke mně;
že přijde, věděl jsem.

ANTIGONUS: Já řek jí, pane, by pod pokutou hněvu vašeho
i mého před vás nevstupovala.

LEONTES: Což nemůžeš ji zkrátit?

PAULINA: Může, ve všem,
co nebylo by poctivé; leč v tom
– ač nechce-li se vaší cestou dát
a proto věznit mne, že vezím na cti –
mne, věřte, nezkrátí.

ANTIGONUS: Tu slyšíte!

Když vymkne se mi z uzdy, nechám ji
se rozběhnout; však neklopýtne mi.

PAULINA: Můj dobrý panovníče, tady jsem;
a prosím, abyste mne vyslechl,
mne, jež jsem vaše věrná služebnice,
váš lékař, rádce nejposlušnější,

ač troufám si se méně zdáti tak,
chtíc pomoci ve vašich trampotách,
než ti, kdo zdánlivě jsou nejvíc vaši.
A tedy povídám, že tady jsem
od vaší dobré kněžny.

LEONTES: Dobré kněžny!

PAULINA: Tak, dobré kněžny, pane, dobré kněžny;
od vaší dobré kněžny, povídám;
a chtěla bych tu její dobrotu
v tu chvíli osvědčiti soubojem,
jen kdybych byla muž, ten nejslabší
z těch, co tu vůkol.

LEONTES: Odvedte ji pryč.

PAULINA: Jen kdo si lehko váží očí svých,
ať na mne první sáhne; půjdu sama
a dobrovolně, ale nejprve
svou práci pořídím. – Nuž, dobrá kněžna
– a dobrá jest! – vám dcerku povila;
zde je; a chce, byste jí požehnal.
(Položí dítě před krále.)

LEONTES: Pryč, zmužatělá čarodějnice!
Ven s našeptávavou tou svodnicí!

PAULINA: Ne tak; to znám tak málo jak vy mne,
když mi ten titul udělujete;
a o nic méně nejsem poctivou,
než vy jste šíleným; a ručím vám,
to dostačí, jak chodí už ten svět,
by v něm se člověk za poctivce měl.

LEONTES: Zrádci! – Což nikdo nevystřčí ji?
To cizoložně kdos jí podejte.
Ty starý bloude, ženská korouhvičko,
jenž dá se vyklovati se hřadu
svou paní Kvoknou, – zvedni sebranče,
dím, zvedni je a kmotře své je dej.

PAULINA: Ať tvoje ruce navždy nectny jsou,
když zvedneš princeznu v té potupě,
již on uvalil na ni.

LEONTES: Bojí se
své ženy.

PAULINA: Chtěla bych, abyste vy
tak se jí bál; pak není pochyby,
že svoje děti svými zval byste.

LEONTES: Toť pelech zrádců!

ANTIGONUS: Slunce svědkem buď,
já nejsem jím.

PAULINA: Ni já, ni kdokoliv
z těch tady kolem kromě jednoho;
a toť on sám, jenž posvátnou čest svou
i královny a synka čackého
a toho děcka vydal pomluvě,

jež osten ostřejší má nežli meč;
a nechce – jak už mu to kletbou jest,
že nemůže být k tomu donucen –
té domněnce své sáhnout na kořen,
jež prohnílá je tak, jak jen kdy dub
a skála byly zdravý.

LEONTES: Zlolačná
to ženština, jež zbila svého muže
a teď šťve mne! To pouchle není mé;
jest plod Polixenův. Pryč odtud s ním
a s matkou uvrzte je do ohně!

PAULINA: Ne, vaše jest; a tak vám podobna,
že kdybychom starého přísloví
tu užili, až zle se potatila!
Jen hledte, pánové, ač tisk je drobný,
ten celý obsah složen po otci:
rty, oči, nos, ten přimračený tah,
to jeho čelo, ano i ten důlek,
ty hezké jamky na bradě i tváři,
ten jeho úsměv, pravý odlitek
a tvar i rukou, prstů, nehtů jeho. –
Ó přírodo, ty dobrá bohyně,
jež učinilas vše tak podobno
zde jemu, který tomu život dal,
v tvé moci jest-li také mysl tvořit,
všech užij barev, jenom žlutě ne,
by matka podezření neměla
jak on, že její dítky nepatří
též muži jejímu.

LEONTES: Toť lítice!
A ty, slabochu, měl bys viseti,
že neumíš jí jazyk ukrotit.

ANTIGONUS: Jen dejte všechny muže pověsit,
co na tak pernou práci nestačí,
a sotva jeden poddaný vám zbude.

LEONTES: Díím ještě jednou – pryč s ní!

PAULINA: Nejhorší
a nejzvrhlejší manžel nemůže
víc učiniti.

LEONTES: Dám tě upálit.

PAULINA: To je mi lhostejno; jeť kacíř ten,
kdo oheň rozdělá, ne kdo v něm hoří.
Já nechci nazvati vás tyranem;
však nelidské to k vaší královně
se chování, jež nemá svědectví
krom vašich vlastních vrátkých smyšlének,
mi trochu po tyranství zapáchá
a znectí vás a zhanbí před světem.

LEONTES: Při vaší přísahané věrnosti
již odvedte ji! – Kdybych tyran byl,
kde byl by její život? Vědouc to,
že jsem, tak odvážná by nebyla,

by mi to řekla. Pryč s ní!

PAULINA: Prosím vás,
tak se mnou necloumejte; jdu, již jdu.
Vy, pane, dbejte děcka; vaše jest;
a nebesa lepšího strážného
mu dejte anděla! – Nač těchto rukou?
Vy, kteří se tak něžně staráte
o jeho pošetilost, k dobru nic
mu neposloužíte – ni jeden z vás.
Tak, tak; již sbohem; jdu. (Odejde.)

LEONTES: Ty zrádče, ženu svou jsi k tomu měl.
Mé dítě? – Pryč s ním. Ano, zrovna ty,
jenž měl jsi k němu také měkké srdce,
je odtud odneseš a postaráš se,
by bez odkladu oheň strávil je;
ty, ano, nikdo jiný nežli ty.
Hned zvedni je; a do hodiny zprávu
mi přineseš – pod platným svědectvím –,
že vykonáno to, sic propadáš
mi životem i se vším, co je tvé.
A odepřeš-li to a na můj hněv
se vydat chceš, jen řekni to, a já
zde tomu plodu cizoložnému
svou vlastní rukou lebku rozrazím.
Jdi, hod je do ohně; neb tys to byl,
jenž navedl svou ženu.

ANTIGONUS: Nikoliv;
ti páni, moji vzácní soudruzi,
když jest jim libo, očistí mne v tom.
Šlechtici. To můžeme, náš pane královský,
on není vinen, že sem vstoupila.

LEONTES: Jste všichni lháři.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Prosím, Výsosti,
víc důvěry nám přejte; povždy jsme
vám věrně sloužili a račte nás
tak vážit; a za odměnu všech
těch vzácných služeb, minulých i příštích,
vás na kolenou tady žádáme,
abyste změnil ten svůj úmysl,
jenž, jsa tak ukrutný a krvavý,
vést musí k jakés věci šeredné;
my všichni klekáme.

LEONTES: Jsem pápěrka všem větrům vydaná, jež zadují...
Mám žít a dívat se, jak přede mnou
ten bastard pokleká a zve mne otcem?
Ať raděj shoří teď, než abych potom
jej proklínal... Však buď si, zůstaň živ;
a přec jen nebude. (K Antigonovi.)

Sem, pane, blíž;
vy, jenž jste se svou paní Markétou,
tou bábou porodní, se namáhal
tak něžně, byste život zachoval
zde tomu bastardu – a bastard jest

tak jistě, jako šediv je váš vous –,
co troufáte si k jeho záchraně
mi učinit?

ANTIGONUS: Vše, pane můj, co může
má schopnost vykonat a uložit
mi vaše důstojnost; jen aspoň tolik.
Ten krapet krve, kterou ještě mám,
chci nasaditi, abych zachránil
to nevíňátko; – vše, co možno jest.

LEONTES: Tu možnost dám ti. Zde, na tento meč
mi přisahej, že splníš rozkaz můj.

ANTIGONUS: Já splním, pane.

LEONTES: Pozor dej a splň;
a pamatuj, že jestli v nejmenším
se zpronevěříš, smrti propadneš
ty i tvoje žena zlojlná,
jíž pro tentokrát chceme odpustit.
Nuž, poroučíme ti co svému manu,
bys odtud vzal to ženské pohozence
a donesl je někam na pusté
a dálné místo, zcela odlehlé
od našich zemí, a tam bez milosti
je ponechal jen vlastní ochraně
a přízni živlů. Cizí náhodou
sem přišla k nám, a tak ti poroučím
vším právem, pod spasením duše tvé
a mukou těla, bys ji dopravil
na cizí půdu; tam ať náhoda
ji zachová či zhubí. Zvedni ji.

ANTIGONUS: Vše přísahám, ač okamžitá smrt
by byla milosrdnější. – Pojď, ubohé
ty robátko; nějaký mocný duch
ať krkavce a káně naučí
tě opatrovat! Vlci, medvědi,
svou odloživše lítou divokost,
tak milosrdně prý se chovali.
Vy, pane, buďte v mnohém šťastnější,
než zasluhuje tento skutek váš!
A na tvé straně bojuj požehnání
s tou ukrutností, tvore ubohý,
jenžs odsouzen byl k zmaru. (Odejde s dítětem.)

LEONTES: Nebudu
plod cizí vychovávat.

(Vystoupí sloužící.)

SLOUŽÍCÍ: Výsosti,
as před hodinou došla zpráva od těch,
jež k orakulu jste byl vypravil;
Kleomenes a Dion šťastně z Delf
se vrátili, a z lodě vystoupivše,
sem kvapí ke dvoru.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Ta cesta, pane,
svým rychlým vykonáním předčila

vše pomyšlení.

LEONTES: Třiadvacet dní
jsou z domova; to věru dobrý spěch
a věstí nám, že velký Apollo
chce, aby pravda vyšla najevo
co nejčasněji. Připravte se, páni,
a radu svolujte, abychom k soudu
hned pohnat mohli nevěrnou tu choť;
neb jakož veřejně jest nařknuta,
chcem také spravedlivě soudit ji
a otevřeně. Dokud živa jest,
mé srdce bude mi jen břemenem.
Již jděte, dbejte mého rozkazu.

(Odejdou.)

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Scéna první

Přístav na Sicílii.

(Vystoupí KLEOMENES a DION.)

KLEOMENES: Podnebí mírné, vzduch tam lahodný
a ostrov žirný; chrám pak daleko
svou proslavenou pověst překonává.

DION: Já budu povídat, jak uchvátila
mne nejvíce ta roucha nebeská
– tak, zdá se mi, bych měl je nazývat –
a důstojnost jich vážných nositelů.
A pak ta oběť! – Ó, jak nádherná
a velebná a nadpozemská byla,
když přinášeli ji!

KLEOMENES: A nad vše, třesk
a ohlušující hlas orakula,
jak Jovišovu hromu příbuzen,
tak omráčil mé smysly, že jsem byl
jen pouhé nic.

DION: A jestli výsledek
té pouti prospěšným se osvědčí
tak naší královně – ó, tak jen buď! –,
jak byla vzácná, milá, krátká nám,
naš čas byl zdárně cestou využit.

KLEOMENES: Ať veliký Apollo obrátí
vše k nejlepšímu! Ona provolání,
jež vinu kladou na Hermionu
tak násilně, nic se mi nelíbí.

DION: To prudké jednání buď vyjasní,
neb skončí tuto věc: až výrok ten,
ježž velkokněz Apollův zapečetil,
znám bude obsahem, cos divného
se náhle na vědomost vyřine.
Teď čerstvé koně! – Kéž to šťastně skončí! (Odejdou.)

Scéna druhá

Soudní síň.

(Vystoupí LEONTES, PÁNOVÉ a ÚŘEDNÍCI.)

LEONTES: Ten soud, my k veliké své žalosti
to pravíme, nám srdce rozrývá;
jeť obžalovaná dceř královská
a naše manželka, již přílišně
jsme milovali. Ať se ukrutnost
nám nevytýká; neboť otevřeně
zde právo konáme, jež bude mít
běh volný k pokutě či zproštění.
Ať vejde obviněná.

ÚŘEDNÍK: Jest vůle Jeho Výsosti, by kněžna
se dostavila k soudu osobně.
Ticho!

(Vystoupí HERMIONA se STRÁŽÍ; PAULINA a jiné DÁMY.)

LEONTES: Čtěte obžalobu.

ÚŘEDNÍK (čte): Hermiono, manželko vzneseného Leonta, krále sicilského, tys tímto obviněna a před soud
pohnána pro velezradu, spáchanou tím, žes cizoložně dopustila se s Polixenem, králem českým, a tím, že s
Camillem ukládalas o bezživotí našeho svrchovaného mocnáře, královského tvého chotě. Když pak tento úklad
okolnostmi částečně byl objeven, tys, Hermiono, proti věrnosti a oddanosti řádného poddaného jim radou
přispěla i pomocí, jak by pro lepší svoji bezpečnost v noci uprchli.

HERMIONA: Když vím, že promluvit mi nelze nic
než to, co obvinění vyvrací,
a nemajíc jiného svědectví
k své obraně, než které dávám sama,
jen málo získám, díím-li „nevinna“.
Má bezúhonnost platí za faleš
a za faleš i to, co řeknu o ní,
se bude mít. – Jen tolik: shlíží-li
moc nebeská na naše lidské skutky
a ona shlíží! –, nemám pochyby,
že křivá žaloba se zapýří
kdys před nevinností a ukrutnost
se bude třást před němým trpěním.
Můj manželi, vám známo nejlépe
ač nyní chcete, aby nejméně
se zdálo to –, že minulý můj život
byl zdrženliv a čist a věren tak,
jak teď jsem nešťastna; – a to je víc,
než jakýkoliv děj můž zobrazit,
jenž složen kdy a hrán, by uchvátil
vše diváky. Neb tady vizte mne,
jak stojím, družka královského lože,
jíž polovice trůnu náleží,
dceř knížecí, máť nadějného prince,
a mluvím, žebrám o život a čest,
to před každým, komu se zachtělo
sem přijíti a poslechnouti to.
Můj život jest mi tolik jen co žal,
jehož bych ráda tak již prosta byla;
a čest mi jenom to, co chtěla bych,

by na mé dítky přešlo ode mne;
a pouze proto tady hájím ji.
Ať, pane, vaše vlastní svědomí
mně dosvědčí, než dlel Polixenes
u dvora vašeho, jak byla jsem
ve vaší milosti a býti tak
si zasluhovala; co však tu byl,
čím nedovoleně jsem šla mu vstříc,
bych vydala se zdání tomuto?
Když o písmenu meze počestnosti
jsem překročila, skutkem nebo vůlí
se kloníc tímto směrem, srdce všech,
kdož poslouchají mne, ať zkamení
a nejbližší má krev ať vzkřikne „hanba!“
nad hrobem svým.

LEONTES: Já nikdy neslyšel,
že smělá hříšnost s menší drzostí
by byla zapírala činy své,
než s jakou páchala je.

HERMIONA: Pravda dost;
však na mne výrok ten se nehodí.

LEONTES: Vy nechcete se k tomu přiznati.

HERMIONA: Víc, nežli moje z toho všeho jest,
co jménem viny ke mně přichází,
svým uznat nemohu. – Polixena,
s nímž nařknuta jsem byla, přiznám se,
že milovala jsem, jak v poctivosti
byl toho zasloužil, tím druhem lásky,
jenž sluší také ženě jako já;
ba láskou právě tou, a jinou ne,
než sám jste velel; čehož nedbajíc,
bych byla tuším nevděk jevila
a neposlušnost k vám i k příteli,
v němž od těch dob, co byla schopna řeči,
od dětských let, se láska hlásila,
že celá vaše jest. – A spiknutí?
Mně neznámo, jak chutná, třeba teď
se k okoušení podávalo mi;
mně známo jenom to, že byl Camillo
muž poctivý; a proč dvůr opustil,
ni bozi nevědí, když známo jim
ne více nežli mně.

LEONTES: Vy věděla jste
jeho útěku, jak víte to,
co když tu nebyl, spáchatí jste chtěla.

HERMIONA: Té vaší řeči, pane, nerozumím;
můj život vydán za terč vašim snům,
skládám jej.

LEONTES: Tvé skutky jsou mé sny;
tys měla hříšný plod s Polixenem
a mně se o tom ve snách nezdálo.
Jak bylas prázdná studu – jak už jsou
ty všechny družky tvého řemesla –,

tak bylas pravdy prázdna; zapřít to
ti ovšem více leží na srdci,
než prospěje ti: neboť jak ten spratek
byl vyvržen, jak příslušelo mu,
an žádný otec nehlásil se k němu
což arciť větší zločin u tebe
než u něho –, tak pocítíš i ty
náš spravedlivý soud, jenž nejmírnější
když bude, méně neočekávej
než smrt.

HERMIONA: Své hrozby, pane, zanechte,
ten poděs, jímž mne chcete postrašit,
již hledám sama. Život nemůže
mi býti výhodou, když korunu
a těchu svého žití, vaši přízeň,
mám za ztracenu; cítím, že ta tam;
však to mi neznámo, jak odešla.
Má druhá radost, prvorozený
plod mého života, jest odloučen
od přítomnosti mé jak od nákazy.
Má třetí útěcha, již zavládla
z hvězd nejnešťastnější, mi od prsu
s nevinným mlékem v ústech nevinných
jest urvána, by zavraždili ji;
já sama prohlášena nevěstkou
na každém sloupu; záští bezměrnou
mi vzato právo šestinedělí,
jež dopřává se ženám stavů všech;
a konečně jsem byla hnána sem
pod širým nebem, dřív než nabyla
jsem síly potřebné. – Nuž, pane můj,
teď povězte mi, jakou blaženost
mám za živa, bych umřítí se bála?
A tedy po svém pokračujte dál. –
To slyšte však a rozumějte mi:
ne pro svůj život, jenž mi neváží
za stéblo slámy, ale pro svou čest
tak mluvím, již bych čistu míti chtěla:
když budu odsouzena pro domněnku,
kde spějí všechny důkazy krom těch,
jež probudila vaše žárlivost,
tu pravím, že to ukrutnost, ne právo.
Ctihodní pánové, vy všichni zde,
já odvolávám se k orakulu;
Apollo buď mým soudcem.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Žádost vaše
jest ve všem spravedlivá; protož hned
a jménem Apollona přineste
sem jeho výrok.
(Odejde několik úředníků.)

HERMIONA: Ruský císař byl
mým otcem. Ó kéž byl by na živu
a viděl svoji dceř tak souzenu
a hleděl na mou bědu nezměrnou,

však okem soucitu, ne pomsty své!

(Vrátí se ÚŘEDNÍCI s KLEOMENEM a DIONTEM.)

ÚŘEDNÍK: Zde na meč práva odpřísahajte,
že vy, Kleomene a Dionte,
jste oba byli v Delfách a že odtud
jste zapečetěné orakulum
přinesli sem, jak odevzdáno vám
jest rukou kněze velkého Apolla,
a že jste neodvážili se porušit
tu pečeť posvátnou a přečísti
taj, který skrývá.

KLEOMENES: }

DION: } I přísaháme.

LEONTES: Rozlomte pečeť, čtěte.

ÚŘEDNÍK (čte): Hermiona jest čista; Polixenes bez úhony; Camillo věrný poddaný; Leontes žárlivý ukrutník; jeho nevinné děcko řádně zplozeno; a král bude zítí bez dědiců, nenajde-li se, co ztraceno!

ŠLECHTICI: Buď blahoslaven veliký Apollo!

HERMIONA: Buď veleben!

LEONTES: Zda pravdu četl jsi?

ÚŘEDNÍK: Čet, pane můj, jak doslova tu psáno.

LEONTES: V tom celém orakulu pravdy není.
Soud pokračuj; to vše jest čirý klam.

(Vystoupí SLOUŽÍCÍ.)

Sloužící, ó králi, králi můj!

LEONTES: Co děje se?

SLOUŽÍCÍ: Ó pane, nenávisti propadnu,
když vyslovím to! – Králevic, váš syn,
jat úzkostí a pouhým pomyšlením
na osud královnin, je pryč.

LEONTES: Jak – pryč?

SLOUŽÍCÍ: Je mrtev.

LEONTES: Apollo rozhněván; a samo nebe
mou křivdu ranou stíhá.

(Hermiona omdlí.)

Co je tam?

PAULINA: Ta zvěst je smrtonosnou královně;
hle, podívejte se, co dělá smrt!

LEONTES: Pryč odvedte ji; její srdce jen
jest přetíženo; bude dobře zas.
Já příliš podezření víru dal.
Co můžete, jí něžně přispějte,
by zotavila se.

(Odejdou Paulina a dámy s Hermionou.)

Apollo, odpust',
já zhřešil proti tvému výroku!
S Polixenem se opět usmířím,

své choti přízně znovu dobudu
a dobrého Camilla povolám
zpět do vlasti a prohlašuji o něm,
že věrný jest a milosrdný muž;
neb když jsem uchvácen byl žárlením
k myšlénkám krvavým a ku pomstě,
chtěl jsem Camilla míti za nástroj,
by mého přítele Polixena
mi otrávil; což bylo by se stalo
bez ušlechtilosti Camillovy,
jenž váhal provést náhlý rozkaz můj,
ač trestem smrti jsem mu pohrozil,
když neučiní to, a odměnou
jej povzbuzoval, když to vykoná.
On, poctivosti pln a lidskosti,
můj úklad zjevil královskému hostu,
a všechny statky tady opustiv,
jež velké byly, sudbě nejisté
se vydal, ničím bohat než svou ctí.
Jak leskne se mou rzí a jeho zbožnost
jak dělá černějšími skutky mé!

(Vrátí se PAULINA.)

PAULINA: Ach, nastojte! Ó, zde tu tkanici
mi přeřízněte, aby srdce mé
ji nezpřetrhalo a nepuklo!

PRVNÍ ŠLECHTIC: Co, dobrá paní, jste tak vzrušena?

PAULINA: Kde, jaká muka krůtě smyšlená
máš pro mne, tyrane? Kde kola, skřipce
a oheň, dření z kůže, vaření
ve žhoucím olově a oleji?
Čím po stáru i novu ztrýzníš mne,
když každé moje slovo popudit
tě chce, bych okusila nejhorší?
Tvé tyranství a tvoje žárlivost,
ty smyšlenky i pro chlapce až chabé
a příliš zelené a zpozdilé
pro děvče devítileté, ó pomysli,
co pracující spolu provedly,
a potom rozum ztrať a zešíli!
Neb všechna dřívější tvá bláznovství
jen pachuť byla toho, co zvíš teď.
Ze zradil jsi Polixena, je nic;
to svědčilo jen, že jsi z blouda stal
se nevděčníkem, vrátkým, prokletým.
Též málo váží to, že počestnost
Camillovu bys byl chtěl otrávit
svým návodem, by krále zavraždil.
Toť nuzácké jsou jenom zločiny,
když netvornější stojí podle nich.
A také to, žeš vydal krkavcům
svou malou dcerku, za nic počítám
neb za málo, ač byl by ďábel sám
spis ručeje byl plakal z výhně své,
než něco takového učinil.

Též přímo není největší tvůj hřích,
že smrtí sešel mladý králevic,
jenž ve svém čestném smýšlení, ba příliš
až velkodušném na tak něžný věk,
se srdcem pukajícím pochopil,
jak surový a pošetilý otec
mu ušlechtilou matku hanobí.
Ne to, ne to ti kladu za zločin:
však poslední. – Ó, slyšte, pánové,
až vyslovím to, běda! vzkřiknete,
neb královna, ó, naše královna,
ten nejspánilejší tvor na světě
a nejmilovanější, mrtva jest!
A pomsta za to nezhroutila jej.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Ó, toho nedopusťte, nebesa!

PAULINA: Já díím, že mrtva jest, a přísahám.
A nestačí-li slovo, přísaha,
jen jděte sami, podívejte se;
a můžete-li barvu navrátit
na její rty a jejím očím lesk,
chci jako bohům svým vám sloužiti.
Však ty, ó tyrane, těch věcí nežel;
jsou příliš těžké, než aby tvůj bol,
ať jakýkoliv, odvalit je moh.
A kdyby tisíc kolen klečelo
nahých a v postu deset tisíc let
na holé skalině a v stálé zimě
a věčné bouři, bohy nepohnou,
by shlédli na tebe.

LEONTES: Jen dál, jen dál;
ať řekneš cokoli, vše málo jest;
já zasloužil, by všechny jazyky
se vymluvily ke mně hořkostí.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Nic dál; ať tak či jinak tomu jest,
vy chybila jste smělostí své řeči.

PAULINA: Mně toho líto; každé chyby mé,
když poznám ji, mi upřímně je žel.
Ach, příliš mnoho ženské prchlosti
jsem projevila; hle, on dojat jest
až v hloubi svého srdce. V tom, co pryč,
když nelze pomoci, žal marný jest.
Má řeč vás nermuť, spíše, prosím vás,
mne dejte potrestat, že vzpomněla jsem
vám na to, nač jste zapomenout měl.
Můj dobrý králi, pane, mocnáři,
již unáhlené ženě promiňte.
Má láska ku královně... – Blázním zas;
ne, nebudu již o ní mluvit
ni o těch vašich dětech; nevzpomenu
též na vlastního svého manžela,
jenž také ztracen; mějte strpení
a já už ani slovem nehlesnu.

LEONTES: Tys dobře mluvila, kdyžs pravdu řekla;

a mně to milejší než litovánu
být od tebe. K mé mrtvé ženě teď
mne prosím doprovod a k mému synu;
ať oba pojme jeden hrob a na něm
buď příčina jich smrti vypsána
k mé věčné hanbě. Jednou denně chci
tu kapli navštívit, kde spočinou,
a slzy, jež tam vyroním, ať jsou
mi útěchou. A po všechen ten čas,
ježž příroda mi povolí, bych konal
tu tryznu, slibuji, že každý den
ji oslavím. Již pojď a doved' mne
tam k tomu hoři. (Odejdu.)

Scéna třetí

Čechy. – Pustá krajina u moře.

(Vystoupí ANTIGONUS s dítětem a PLAVEC.)

ANTIGONUS: Tys tedy jist, že přistal koráb náš
u české pouště?

PLAVEC: Ano, pane můj;
a bojím se, že v dobu velmi zlou
jsme přirazili; hle, jak obloha
se pomráká a hrozí blízkou bouří.
Mně praví svědomí, že nebesa
se hněvají na naše počínání
a na nás chmouří se.

ANTIGONUS: Jich svatá vůle
se děj! Jdi na palubu, hled' své lodě;
co nevidět tam budu za tebou.

PLAVEC: Jen pospěšte si, co jen můžete,
a příliš daleko se nepouštějte.
Jak zdá se, bude nepohoda zlá;
a mimo to ten kraj jest pověstný,
že dravé šelmy se tu zdržují.

ANTIGONUS: Jdi, přijdu hned.

PLAVEC: Jsem tomu v srdci rád,
že mám tu celou práci odbytu. (Odejde.)

ANTIGONUS: Pojď, ubohé ty robě! – Slýchal jsem,
však nevěřil, že duše zemřelých
zas mohou obcházet. Když tomu tak,
tvá máť dnes v noci se mi zjevila;
tak nikdy sen se nepodobal bdění.
Kdos ke mně přišel, hlavu skláněje
teď k jedné straně a zas na druhou;
já nikdy nespatriil jsem nádoby
tak plné velebného zármutku.
V bělostném rouchu, jako světice
se objevila mi v mé kajutě,
a po třikráte se mi poklonivši,
cos povzlykla jen, chtějíc promluvit;
dva vodotrysky byly její oči.

A když ten záchvat kruté bolesti
se utišil, dí hlasem zlomeným:
„Antigone, když osud tomu chtěl,
bys proti lepší vůli své byl tím,
jenž ubohé mé dítě zanáší,
svou plně přísahu, dost v Čechách míst
je odlehlých; tam plač a nech je plakat.
A protože má dítě ztraceno
být na vše časy, prosím, Perditou
bys nazval je. Za kruté dílo to,
jež bylo ti mým chotěm uloženo,
Paulinu, ženu svou, již nespátříš.“
Tak, usedavě lkajíc, do vzduchu
se rozplynula. Celý vyděšen
po drahé chvíli jsem zas přišel k sobě
a myslel, že to vpravdě skutečnost
a žádný sen. Jsouť snové hříčky jen;
leč tímto, třeba jenom z pověry,
chci řídit se. Já pevnou víru mám,
Hermiona že podstoupila smrt
a že Apollo chtěl, ano to děcko
jest doopravdy Polixenovo,
by ať již k životu, neb ke smrti
se do otcovy říše doneslo.
Nuž, kvítku, měj se dobře; tady lež,
a zde tvé znamení; a k němu to,
co bude-li přát štěstí, poslouží
ti k vychování, miloušku, a zbude
ti nadál věnem. Bouře začíná. –
Ty ubožátko, pro hřích matky své
tak zmaru vydané a všemu zlu!
Mně nelze plakat, ale srdce mé.
mi krvácí a já jsem zlořečen,
že přísahav to musím učinit.
Buď sbohem! Den se kalí víc a víc;
ty budeš drsnou kolébavku mít.
Tak tmavých nebes neviděl jsem za dne.
Slyš! Divý řev! – Kéž byl bych na palubě!
Toť štvaná šelma; a já ztracen jsem.
(Prchá pronásledován medvědem.)

(Vystoupí STARÝ PASTÝŘ.)

PASTÝŘ: Přál bych si, aby nebylo věku mezi desíti a tříadvaceti neb aby mládež ten čas prospala; nevede to k ničemu než kažení holek, zlobení starých, krádežím a rvačkám. Slyšme! – Zdalipak by někdo jiný než takový pudivítr mezi devatenácti a dvaadvaceti vyšel na honbu v té nepohodě? Zahnali mi dvě z mých nejlepších ovcí, které, jak se obávám, spíše najde vlk než hospodář; jsou-li vůbec někde, pasou se u moře na břechťanu. – Ach, dobré štěstí, buď mi příznivo! – Co je to tady? Pomoz Pánbůh, děcko; velmi hezké děcko! Chlapec neb děvče? – Hm. Hezounký capartek, velmi hezounký; jsem jist, nějaké pokoutňátko! Ač nejsem učený, dočítám se v tom pokoutném kousku nějaké komorné. To byla jakás práce na schodech, na truhle, za vraty; těm bylo tepleji, kdož je na svět přivedli, než tomu ubožátku zde. Ujmu se ho, z útrpnosti; ale počkám přec, až přijde můj syn. Právě jsem ho slyšel volat. Hola, hej!

(Vystoupí PASÁK.)

PASÁK: Hola, ho!

PASTÝŘ: Jak, jsi tak blízko? Chceš-li něco vidět, o čem se bude ještě povídat, až budeš mrtev a hnít, pojď

sem. – Co je ti, člověče?

PASÁK: Viděl jsem takové dva přízraky! Na moři a na zemi. Ale nemohu říci, že je to moře; to je teď vjedno s oblohou; mezi nebem a vodou hrotek špendlíku by neprošel.

PASTÝŘ: Jak, hochu! Co se děje?

PASÁK: Jen kdybyste viděl, jak se to čeří, jak to zuří, jak to hltá břeh! – Ale to není to. A toho žalostného křiku duší ubohých! Hned je vidět a hned zas nevidět; teď spatřit loď, jak měsíc provrtává stožářem, a teď zas pohlcenu pěnou a peřejemi, jako by zátku hodil do bečky. A co se teprv dělo na zemi! Jak mu ten medvěd vytrh lopatku; jak úpěl ke mně o pomoc, křičel, že se jmenuje Antigonus a je šlechtic. Ale abych skončil s lodí; jak ji to moře polklo; ale dřív, jak ti ubožáci řvali a moře se jim vysmívalo; jak řval ten ubohý pán a medvěd se mu vysmíval; a jak oba řvali hlasitěji než moře a povětrí.

PASTÝŘ: Pro živý Bůh, kdy se to dalo, hochu?

PASÁK: Teď, teď; ani jsem okem nemžiknul, co viděl jsem ty poděsy; ti lidé ještě nevychladli pod vodou a medvěd se pánem zpola nedojed; má ho teď v práci.

PASTÝŘ: Kéž bych tam býval byl a tomu starci pomohl!

PASÁK: To byste právě tak byl mohl být u lodi a pomoci jí; tam by bylo vaše milosrdenství nemělo kde nohu postavit.

PASTÝŘ: Smutné věci, smutné věci! Ale, hochu, sem se podívej! Pánbůh s námi; tys viděl věci umírající a já našel věci novorozené. Zde; to je přece podívaná pro tebe! – Hleď, křestní rouška, opravdu pro dítě zemanské! A tady; – zvedni to, hochu, a rozvaž to. Tak – podívejme se! – Říkávali mi, že zbohatnu darem lesních žíněk. To je nějaké podloženče. Rozvaž to. – Co je tam, hochu?

PASÁK: Jste hotový boháč na stará kolena; budou-li vám hříchy vašeho mládí odpuštěny, můžete blaze žít. Zlato! Samé zlato!

PASTÝŘ: Toť zlato od skřítků, chlapče, uvidíš; seber to; drž to pevně; domů, domů, cestou nejbližší! Jsme šťastni, hochu; i abychom tak zůstali, třeba jen v tajnosti to zachovat. Ať si ovce jsou ty tam; pojď, dobrý hochu, domů, cestou nejbližší.

PASÁK: Vyjděte cestou nejbližší s tím nálezem. Já se půjdu podívat, zdali medvěd je pryč od toho pána a kolik ho ujedl. Medvědi nejsou nikdy zlí, jen když mají hlad. Zůstalo-li něco z něho pochováám to.

PASTÝŘ: To je dobrý skutek. Poznáš-li z toho, co z něho zbylo, kdo byl, přijď pro mne, podívám se naň.

PASÁK: Ba že přijdu; a pomůžete mi jej pochovat.

PASTÝŘ: To je šťastný den, chlapče; a užijeme ho k dobrým skutkům.

(Odejdou.)

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

Scéna první

(Vystoupí ČAS jako Chorus.)

ČAS: Já, který zkouším vše a dobré těším,
zlých postrach jsem a bludy tvořím, řeším,
teď jménem Času mávám perutěmi.

A za provinění to nemějte mi
ni mému letu, že tak rychle spěje
přes šestnáct let a nedbá vzrůstu děje
té mezery; neb moc mám zákon bořit
a v hodině, mnou rozené, zvyk tvořit
a vyvracet. Ať před vámi jsem tady
týž, který byl, než začly staré řády
neb vzešly nové; doby jejich vzniku
já svědkem byl a věcí v tomto mžiku

co nejsvěžejších budu, kale zase
lesk přítomnosti, setřenou jak zdá se
má pohádka. Má moc když tolik činí,
své sutky obrátím; a scéna nyní
se mění tak, jak byli byste snili.
Leontes, poznáv blud svůj pošetilý,
se uzavírá v hoři svém a pláči;
mne představte si, milí posluchači,
že v krásných Čechách jsem, kde, díím vám znovu,
král syna měl, ježž Florizelem zovu;
a o Perditě mluvit chvátám dále,
jež krásou dospěla tak dokonale,
až byl to div. Los další této děvy
dřív nechci hlásat; ale Čas to zjeví,
až stane se to. Pastýřovu dceru
a jak se potom vedlo jí, si беру
za úkol Času. Sledujte to chvíli,
když někdy hůře čas jste utratili;
a jestli nikdy, Čas vám přeje sám,
by nikdy marněj neucházel vám. (Odejde.)

Scéna druhá

Čechy. – Palác Polixenův.

(Vystoupí POLIXENES a CAMILLO.)

POLIXENES: Dobrý Camillo, prosím tě, již nenalehej; jest mi chorobou ti něco odepřít a smrti povoliti to.

CAMILLO: Již patnáct let jsem neviděl svůj domov; ačkoliv jsem tak dlouhou dobu prožil v cizině, rád bych kosti svoje složil tam. Kromě toho kající král, můj pán, pro mne vzkázal; a nejsem-li příliš domýšliv, toho se domnívaje, mohl bych mu snad býti útěchou v jeho těžkém zármutku, což mi druhou ostruhou k mému odchodu.

POLIXENES: Máš-li mne rád, Camillo, nevyhlazuj ostatní své služby tím, že mě nyní opustíš. Že tě mám tolik zapotřebí, způsobila vlastní tvoje dobrota; lépe, abych tě byl nikdy neměl, než abych tě takto pohřešil. Započav mi práce, které nikdo kromě tebe řádně zastati nemůže, musíš buď setrvat, abys je dokonal, aneb vzítí s sebou i služby mně již prokázané, za které, jestli jsem jich náležitě neuznal – jakož jich nikdy ani doceniti nemohu –, vynasnažím se, abych ti byl vděčnějším; a bude to prospěch můj, čím více budu hromadit přátelství na přátelství. O té zemi neblahé, Sicilii, již nemluv, prosím tě; i samo jméno její trýzní mne upomínkami na toho kajícího, jak říkáš, a usmířeného krále, mého bratra, jehož ztráta nejvzácnější královny a dítek i teď budí zas nový zármutek. Pověz mi, kdys viděl králevici Florizela, mého syna? Králové nebývají méně nešťastní, nemajíce dítky zdárné, než jsou, ztratí-li je, když byly se již zdatně osvědčily.

CAMILLO: Tři dny, pane, jsem králevici již neviděl. Kde příjemněji tráví čas, mi neznámo; ale pohřešuje ho, jsem pozoroval, že se od nedávná často ode dvora vzdaluje a méně pilně dbá kněžického výcviku, než jindy se mu věnoval.

POLIXENES: Též já, Camillo, jsem to pozoroval a s jakýms nepokojem; však mám ve službě oči, které bdí nad jeho vycházkami; a od těch zvěděl jsem, že málokdy bývá jinde než v domě jakéhos velmi prostého pastýře, člověka, jenž prý z ničeho a nad pomyšlení svých sousedů nabyl netušeného bohatství.

CAMILLO: Slyšel jsem, pane, o takovém člověku, jenž má dceru nadmíru vzácných vlastností; pověst o ní rozhlásila se tak, že se ani myslet nedá, jak pošla z takové chatrče.

POLIXENES: To také zvěděl jsem a bojím se, že tato udice mého syna tam táhne. Doprovodíš nás k onomu místu, kde neznámi, kdo jsme, toho pastýře nějak vyzpytujeme. Při jeho prostoduchosti nebude tuším nesnadno zvěděti, proč můj syn tam chodí. Prosím tě, buď mi společníkem v té věci, hned, a zanech myšlének na Sicilii.

CAMILLO: Rád uposlechnu vašich rozkazů.

POLIXENES: Drahý Camillo! – Musíme se přestrojit. (Odejdou.)

Scéna třetí

Silnice poblíže pastevny.

(Vystoupí AUTOLYKUS zpívaje.)

AUTOLYKUS: Stvol narcisků když vyrazí,
juchej! – as dívkou zajdem v háj,
tu krása roku přichází,
krev rudá slehne v zimní kraj.

Kment na bělidle u plotu,
juchej! – pták zpívá v luh i lán –
zlodějskou brousí mlsnotu;
kvas královský je piva džbán!

A skřivánkovy rolničky,
juchej! – a drozd tak mileně
nám hudou letní písničky,
jak válíme se po seně.

Sloužil jsem u prince Florizela a chodíval svého času v trojtkaném aksamitu, ale teď jsem mimo službu.

(Zpívá.) Zdaž, holka, proto truchlit mám?

Noc měsíčná je hezká;
ať bloudím sem, ať bloudím tam,
vždy pravá je má stezka.

Žít kotlář volně může-li
a s rancem chodit všady,
mně volno těš, byt sevřeli
mi za to nohy v klády.

Můj obchod je v plátěném zboží; když luňák hnízdo staví, pozor na hadříky! Můj otec nazval mne Autolykem; a vykotiv se jako já pod Mercuriem, byl také sběratelem nehlídaných maličkostí. Kostky a ženské pomohly mi k tomuto vypentlení a mými důchody je drobná krádež. Loupež na silnici zavání přílišně ranami a šibenicí: bití a oběšení jsou mi hrůzou. A jak to bude po smrti? – Myšlénku na to zaspím. – Hle, kořist, kořist!

(Vystoupí PASÁK.)

PASÁK: Počkejme: – Každých jedenáct beranů dá kámen vlny; každý kámen platí libru šterlinků a nějaký šilink; u stříže bylo jich patnáct set; – co utržíme za vlnu?

AUTOLYKUS (stranou): Jestliže oko vydrží, je sluka má.

PASÁK: Bez počítadla to nesvedu. – Počkejme; cože mám nakoupit k naší slavnosti stříže? Tři libry cukru; pět liber malých hroznů; rýži; – co jen ta má sestra s rýží chce? Ale otec udělal ji hospodyňkou při slavnosti a ona má z toho rozum. Navázala čtyřadvacet kytic pro střihače, z nichž je každý jako stvořen k trojzpěvu; velmi dobří zpěváci, jenže mají většinou jen tenor a bas; ale jest mezi nimi jeden puritán a ten zpívá žalmy s průvodem dud. Musím opatřit šafrán na hruškové koláče; muškátový květ; datle, ne, ty ne, to není na cedulce napsáno; muškátových oříšků sedm; kousek nebo dva zázvoru, ale ten řeknu, aby mi přidali; čtyři libry švestek a zrovna tolik sušených hroznů.

AUTOLYKUS: Ó, že jsem se kdy narodil! (Válí se po zemi.)

PASÁK: I propánaboha –

AUTOLYKUS: Ó, pomozte mi, pomozte! Strhejte se mne ty hadry; a potom smrt, smrt!

PASÁK: Ach, ty duše ubohá, potřebuješ spíš, aby se více hadru na tebe dalo, než aby se ti tyhle strhaly.

AUTOLYKUS: ó pane, jich ohavnost mne mučí víc než rány, které jsem dostal, ač jsou nehorázné a bylo jich na miliony.

PASÁK: Ach, ubohý ty člověče! Milion ran už něco vydá.

AUTOLYKUS: Pane, jsem oloupen a zbit; mé peníze i oděv mi vzal a tyto ohyzné věci na mne navlékl.

PASÁK: Kdo to byl –jezdec či pěší?

AUTOLYKUS: Pěší, rozmilý pane, pěší.

PASÁK: Ba právě, pěší to asi byl, podle šatu, který ti zanechal; neboť jestli tohle je kabát jízdecký, přestál asi velmi krušnou službu. Dej mi ruku, pomohu ti; nu, dej mi ruku.

(Pomáhá mu vstát.)

AUTOLYKUS: Ó milý pane, pomalu! Ouvé!

PASÁK: Ach, duše nešťastná!

AUTOLYKUS: Ó dobrý pane, zvolna, dobrý pane! Bojím se, pane, že mám lopatku vymknutou.

PASÁK: Nu jak, můžeš stát na nohou?

AUTOLYKUS: Zvolna, drahý pane (vytáhne mu měšec z kapsy), dobrý pane, zvolna. Prokázal jste mi službu milosrdnou.

PASÁK: Potřebuješ peníze! Něco ti mohu dát.

AUTOLYKUS: Ne, můj dobrý, milý pane; ne, prosím vás, pane. – Mám příbuzného asi tři čtvrti míle odsud a k němu jsem šel; tam dostanu peníze a cokoli potřebuji. Jen peníze mi nenabízejte, prosím vás; to je mi rána do srdce.

PASÁK: Jak vypadal ten chlap, co vás oloupil?

AUTOLYKUS: Chlapík, pane, kterého jsem vídal chodit světem s jarmarečním kulečníkem. Víím, že býval sluhou princovým, ale nemohu říci, dobrý pane, pro kterou ctnost byl ode dvora vymrskán; ale vymrskán byl, toť jisto.

PASÁK: Pro kterou neřest, chtěl jste říci; neboť není ctnosti, kterou by ode dvora vymrskávali; rádi by, aby tam byla, ale přesto žádné se nechce tam zůstat.

AUTOLYKUS: Neřest, chtěl jsem říci, pane. Znáám dobře toho člověka; od té doby ukazoval opici, potom byl soudní biřic a dráb; potom chodil s loutkami a provozoval Marnotratného syna; vzal si ženu kotláře asi míli odtamtud, kde mám své pozemky a živnost; a proběhnuv mnohými darebnými řemesly, usadil se konečně v povolání taškářském. Někteří mu říkají Autolykus.

PASÁK: Fuj na něho! Dlouhoprsták, na mou duchu, dlouhoprsták! Toulá se po jarmarcích, posvíceních a štvanicích medvědů.

AUTOLYKUS: Živoucí pravda, pane, to je on; to je ten lotr, co mne oblékl do toho oděvu.

PASÁK: Po celých Čechách není zbabělejšího dareby; kdybyste se mu byl jen postavil a plivl naň, byl by vzal do zaječích.

AUTOLYKUS: Musím se vám přiznat, pane, že nemám bojovného ducha; v tom ohledu mi srdce selhává; a to on věděl, za to vám ručím.

PASÁK: Jak je vám teď?

AUTOLYKUS: Mnohem lépe, rozmilý pane, než bylo; mohu teď stát a chodit. Ba chci vám už i sbohem dát a ubírat se zvolna k svému příbuznému.

PASÁK: Mám tě kousek vyprovodit?

AUTOLYKUS: Ne, líbezný můj pane; ne, dobrý pane.

PASÁK: Měj se tedy dobře. Já musím nakoupit koření k naší stříži.

AUTOLYKUS: Mnoho štěstí, rozmilý pane! (Odejde Pasák.) Nemáš kapsu dost napěchovanou, abys mohl koupit koření. Já vás také navštívím o vaší stříži; a nenastrojím-li z tohoto taškářství jiné a neudělám ze stříhačů ovce, ať mne vyškrtnou z tulácké armády a zapíší jméno mé do knihy ctnosti!

(Zpívá.) Jen klusem, klusem pěšinou
a plotovými vrátky;
kdo smuten, znaven hodinou,

kdo vesel, den mu krátký.

(Odejde.)

Scéna Čtvrtá

Pastevna.

(Vystoupí FLORIZEL a PERDITA.)

FLORIZEL: Tím neobvyklým šatem oživnul
tvůj každý vděk: ne pastýřka, toť Flóra,
jež na počátku května vypučí.
Ta stříž jest jako dostaveníčkem
všech menších bohů; tys tu královna.

PERDITA: Mně, milostivý pane, nesluší
vás kárati pro vaše podivnůstky.
Ó, odpusťte, že tak je nazývám! –
Svou Výsost, země této jasný vzor,
jste zatemnil tím selským oděvem;
a hle, mne, prostou dívku, ubohou,
jak samu bohyni jste vyzdobil.
A kdyby se při našich slavnostech
vždy nestrojila jakás bláhovost,
již hosté stráví, protože je zvykem,
rdít bych se musela, když vidím vás
tak oblečena, jako byste chtěl
mi tuším ukázati v zrcadle,
jak já se strojit mám.

FLORIZEL: Buď žehnán den,
kdy dobrý sokol můj mi zaletěl
přes tvého otce půdu!

PERDITA: Jupiter
dej k tomu žehnání vám příčinu!
Mne leká rozdíl stavu našeho;
vy bázně neznáte v své velikosti.
I teď se chvěji, když jen pomyslím,
že otec váš nějakou náhodou
by zašel sem jak vy. Ó sudice!
Jak hleděl by, svou ušlechtilou knihu
tak chatrně zde vida svázánu?
Co říkal by? – Neb jak bych mohla já,
v ty vydlužené cetky oděna,
snést přísný pohled jeho veleby?

FLORIZEL: Teď nedbej ničeho než veselosti.
Vždyť sami bozi, pokořující
svá božství lásce, brali na sebe
tvar zvířat: Jupiter se býkem stal
a bučel; Neptun zelený byl beran
a blekotal; a ohněrouchý bůh,
zlatý Apollo, prostý ovčák byl,
jak já se nyní zdám. Jich proměny
se neděly pro krásu vzácnější
a jejich záměr nebyl cudný tak;
neb touhy mé dál nejdou než má čest
a moje chtění není vroucnější

než věrnost má.

PERDITA: Však, pane, vaše vůle
být nemůž trvalá, když opře se jí
– jak věru musí – mocnost králova;
z dvou nutností pak jedna promluví:
buď obětován bude záměr váš,
neb život můj.

FLORIZEL: Má drahá Perdito,
tak tísnivými domněnkami prosím
si nekal slavnostní to veselí.
Má duše spanilá, buď budu tvým,
neb otcův nebudu; vždyť nemohu
sám sobě náležet a komukoliv
být něčím, jestli tvým se nestanu.
V tom nad vše pevným jsem, i kdyby osud
řek „ne“. – Buď veselá, můj miloušku,
a zapuď všechny také myšlenky
tím, co tu kolem sebe uvidíš.
Hned hosté přijdou; líčka pozvedni,
jak byl by dnes den sňatku našeho,
jež jsme si přísahali v budoucnu.

PERDITA: Ó, štěstěna vám budiž příznivá!

FLORIZEL: Hle, hosté přicházejí; bujaře
je uvítej; a budme veselí,
až ruměncem nám tváře zahoří.

(Vystoupí PASTÝŘ, PASÁK, MOPSA, DORKA a JINÍ. S nimi POLIXENES a CAMILLO přestrojeni.)

PASTÝŘ: Fi, dcerko, když má stará nebožka
tu ještě byla, dbala kuchyně
v ten den, i sklepa, spíže; byla paní
i služkou; všechny hosty vítala,
všem posloužila; svoji písničku
si zanotila; zatančila si
svůj taneček; teď zde, teď nahoře,
zas byla u štola, teď uprostřed;
a přes ramena klonila se tomu
i onomu; tvář jako ve výhni
i od práce i toho, čím žár hasí; –
neb s každým krapítek si připila.
Tys ostýchává, jak bys byla host,
ne hospodyně při té slavnosti.
Přec prosím neznámé ty přátely
k nám uvítej, neb tak se učiní
z nich lepší přátelé a známější.
Pojď, uhas to své pýření a buď,
co tady jsi, těch radovánek paní.
Pojď, k stříži vítej nás, by stáda tvá
dál prospívala.

PERDITA (k Polixetiovi): Pane, vítejte;
jest vůle mého otce, abych byla
dnes hostitelkou. (Ke Camillovi.) Budte vítán, pane.
Sem, Dorko, podej mi ty květiny. –
Ctní pánové, zde pro vás rozmarýna
a ruta; ony uchovají si

po celou zimu vůni svou a vzhled:
buď vzpomínka i vděk vám za úděl
a vítejte nám k stříži.

POLIXENES: Pastýřko,
a krásná, dodávám –, jak sluší se,
náš věk nám zdobíš květy zimními.

PERDITA: Když stárne rok – však ještě léta smrt
to není, aniž zima třeskutá
se rodí –, nejkrásnější květiny
té doby jsou nám naše slzičky
a pruhované karafiáty,
jež zovou pomíšenci přírody.
Těch druhů naše veské zahrádky
jsou prázdné; já pak ani nedbám o to,
bych sázela si od nich odnože.

POLIXENES: Proč, dívko spanilá, je zanedbáváš?

PERDITA: Já doslechla, že na jich pestrotě
má podíl s velkou tvůrčí přírodou
též jakés umění.

POLIXENES: Ať tomu tak;
přec nelze zdokonalit přírodu
krom prostředky, jež sama vytvoří;
tak nad uměním, o němž řekla jsi,
že lepší přírodu, jest umění,
jež tvoří příroda. Hleď, milé dítě,
na nejplanější větev štěpujem
roub ušlechtilejší a způsobujem,
že kůra druhu nevzhlednějšího
se obrozuje pukem vzácnějším;
tím uměním se šlechtí příroda
spíš mění se –, však samo umění
jest přírodou.

PERDITA: Tak jest.

POLIXENES: Svou zahrádku
si tedy vyzdob karafiáty,
a že jsou míšenci, jim neříkej.

PERDITA: Ni jamky ryčkou v zemi neudělám,
bych zasadila jednu odnož z nich;
tak zrovna, jako kdybych líčila se,
bych nechtěla, by tento jinoch řek,
že je to dobře a že proto jen
si přeje, abych jeho stala se.
Zde kvítí pro vás, vonná lavandule
a máta, satorie, majorán
a slunečnice, která se slunkem
jde spat a plačíc probouzí se s ním;
toť květy v středu léta rostoucí
a dávají se mužům středních let,
jak myslím. Opravdu jste vítáni.

CAMILLO: Já kdybych k tvému stádu náležel,
bych nechal pasení a byl bych živ
jen díváním se na tebe.

PERDITA: Ó žel!

To byste vyhubnul, že lednový
by vítr skrz a skrz vás profouknul!
A teď, můj nejkrásnější příteli,
bych míti chtěla jarní květiny,
jež vaší denní době přísluší;
a tvé, i tvé, jimž na panenských větvích
až dosud pučí dívčí nevinnost.
Ó teď, Proserpino, těch květů mít,
jež ulekána z vozu Plutova
jsi upustila: sněženky, jež přijdou,
než vlaštovka se odvažuje k nám,
a zajmou krásou vichry březnové;
a temné fialky, však líbeznější
než víčka pod obočím Junony
a Cytherein dech; a bledule,
jež nesnoubeny mrou, než v jeho síle
jim spatřit možno Foeba skvoucího;
– tak dívky stonávají přčasto; –
a smělé petrklíče, zlatohlávky,
všech druhů lilie, k nimž kosatec
se přidružuje! Ó, těch postrádám,
bych mohla věnců z nich vám naviti
a svého líbezného přítele
tak zcela, zcela jimi obsypat.

FLORIZEL: Jak – jako zemřelého?

PERDITA: Nikoliv;

jak záhon, na němž láska uléhá
a hraje si; ne jako zemřelého,
a jestli, tedy aby pohřben byl,
však ještě za živa v mé náruči.
Nuž, vezměte ty svoje květiny;
mně zdá se, že tu hraju, jako jsem
to o letnicích někdy vídala
v hrách pastýřských; ten oděv dojista
i moji celou mysl zjinačil.

FLORIZEL: Co činíš, jenom zušlechťuje to,
cos povždy činila. Když mluvíš, drahá,
já chtěl bych, bys tak věčně mluvila;
když zpíváš, chtěl bych, abys kupovala
i prodávala tak, bys almužny
tak udílela, tak se modlila,
a cokoliv ať řídíš v domě svém,
bys též to zpívala. Když tančíš, chtěl bych,
bys vlnou mořskou byla, jiného
co živa nečiníc, a splývala
vždy tak, vždy tak, jen k tomu stvořena.
Tvé všechno počínání, v každém hnutí
tak vzácné, korunuje nynější
tvé kroky tak, že vše jest královské.

PERDITA: Ó Dorikle, až příliš veliká
jest vaše chvála; kdyby vaše mládí
a věrná krev, jež naskrz prosvítá
tak líbezně, mi zřejmě nesvědčily,

že pastýř jste, jenž klamu neschopen,
já bych se právem báti musela,
můj Dorikle, že vaše námluvy
se ubírají cestou nepravou.

FLORIZEL: Tak málo tuším umíš báti se,
jak schopen já tu bázeň probouzet.
Vsak pojď; – teď k tanci; ruku podej mi,
má Perdito: – tak hrdličky se druží,
jež nechtějí se nikdy rozloučit.

PERDITA: Já za ně přísahám.
Políxenes. Toť nejkrásnější
jest dívka na salaši rozená,
jež na pažitu zahopkovala;
co činí, jak si vede, ve všem zračí
se něco vyššího, než sama jest,
a příliš vznešeného na ta místa.

CAMILLO: Cos povídá jí, tak, že vhrkla krev
jí do tváře; toť věru královna
zde mezi dívkami, jen krev a mléko.

PASÁK: Hej, zahrajte!

DORKA: A Mopsa do kola
jít s tebou musí první. Česnek sem,
ať okoření její hubičky.

MOPSA: I jděte, jděte!

PASÁK: Ani slova již,
však víme, co je slušno. Zahrajte!
(Hudba. – Tanec pastýřů a pastýřek.)

POLÍXENES: Kdo je, prosím vás, milý pastýři,
ten hezký hoch, jenž tančí s vaší dcerou?

PASTÝŘ: Ten? – Říkají mu Dorikles a má,
jak sám se chlubí, pěkné živobyť.
Sic vím to jen od něho samého,
však věřím tomu, neboť vypadá
jak pravda sama. Říká, že mou dceru
má rád, a myslím, že je tomu tak;
neb nikdy měsíc nezažíval se
tak do vody, jak stává on a čte,
abych tak řekl, v očích dcery mé;
a pravdu mluvím-li, tak myslím si,
že nemiluje o pul hubičky
ni víc, ni méně jeden druhého.

POLÍXENES: A tančí způsobně.

PASTÝŘ: Tak dělá vše;
ač já to pravím, jenž bych mlčet měl;
a jestliže si mladý Dorikles ji vezme, však s ní něco dostane,
že se mu ve snách o tom nezdálo.

(Vystoupí ČELEDÍN.)

ČELEDÍN: Ó hospodáři! Kdybyste jen slyšel toho kramáře u vrat, co živ byste už nezatančil k cymbálu a píšťale,
ba ani dudy by vám do noh nevjely. On vám zpívá několik nápěvů rychleji, než vy počítáte peníze, a chrlí je, jako
by se byl písniček najedl a uši všech lidí k nim přirůstaly.

PASÁK: Nemoh nikdy lépe přijít vhod; ať vejde. Mám hrozně rád písničky, když je v tom smutná věc, vesele složená, neb něco velmi žertovného, když se to žalostně zpívá.

ČELEDÍN: Má písničky pro mužské i ženské všech velikostí! Žádná niťarka neobslouží tak své odběratelky rukavičkami. Má nejkrásnější milostné písně pro děvčata; tak nic nanicovatého, což je div; s tak utěšeným „tralala“ a „hopsá hejsa“ a „bouchni ji, štouchni ji!“ po každé sloce. A kdyby tak přišel nějaký melhuba a chtěl jí něco provést a způsobit nějakou roztržku, tu vám mu ta holka v písničce hned odsekne: „Vari, janku, pryč od krámku!“ A odstrčí ho a vysměje se mu: „Vari, janku, pryč od krámku!“

POLIXENES: To je vzácný chlapík.

PASÁK: Namoutě duchu, ku podivu šikovný chlapík, o němž tu povídáš. Má nějaké čisté zboží?

ČELEDÍN: Má pentle všech barev duhových, kliček víc, než by jich všichni advokáti v Čechách svou učeností nastražiti mohli, i kdyby jich od něho kupovali na kopy; tkalouny, tkanice, kmenty, plátýnka; a odzpívá je řadou, jako by to byly bohové a bohyně, až byste mysli, že ženská košile je ženský anděl; tak opěvuje ty rukávky a vyšíváné náprsníčky.

PASÁK: Prosím tě, přiveď ho sem; ať zpívá, jak vejde.

PERDITA: A řekni mu, aby nebylo nic ošklivého v jeho písničkách.

(Odejde Čeledín.)

PASÁK: V takových kramářích vězí někdy víc, než si pomyslíš, sestro.

PERDITA: Ba, milý bratře, než mi vůbec myslit napadne.

(Vystoupí AUTOLYKUS.)

(Zpívá.) Batist jako padlý sních,
flór jak z pírek havraních, rukavičky čistě nové
jako růže damaškové;
larvy, masky, jak jen cosi,
na tváře a také nosy;
jantarové halže, spony,
dámských komnat poklad vonný;
zlaté čepce, náprsenky
hochům na dar pro milenky;
kadeřničky, co právě
dívkám třeba od pat k hlavě:
pojdte kupte, co kdo ráčí;
pojdte, hoši, kupte, vstupte,
ať se holky nerozpláčí;
pojdte, kupte!

PASÁK: Kdybych neměl Mopsu rád, však bys ode mne groše nedostal; ale že už tak jsem v otroctví, ať padne také trochu těch pentlí a rukavičky.

MOPSA: Byly mi slíbeny již před slavností; ale ani teď není na ně příliš pozdě.

DORKA: On ti slíbil víc než to, nejsou-li na světě lháři.

MOPSA: Tobě splatil vše, co ti slíbil; možná, že ti dal víc, co ti bude hanba mu vrátit.

PASÁK: Cožpak už není žádných způsobů mezi děvčaty? Budou chodit ve spodničkách, kde by měly jenom tváře okázat? Nemáte dost času při dojení, u nístěje, když jdete spat, šuškat i o svých tajnostech a musíte je vyžvatlávat před všemi hosty? Ještě dobře, že tam spolu šeptem hovoří. Okřikněte ty své jazyky a již ani muk.

MOPSA: Já domluvila. Pojď, slíbils mi korále na krk a voňavé rukavičky.

PASÁK: Cožpak jsem ti neřekl, jak jsem byl na cestě ošálen a přišel o všechny své peníze?

AUTOLYKUS: Ba právě, pane, potulují se tu kolem taškáři a člověk se musí míti na pozoru.

PASÁK: Neboj se, člověče, tady nepřijdeš o nic.

AUTOLYKUS: To doufám, pane; mám u sebe mnoho drahocenného zboží.

PASÁK: Co to máš tady? Písničky?

MOPSA: Prosím tě, kup mi nějakou; mám k smrti ráda tisknuté písničky; ty aspoň, vím, jsou pravdivý.

AUTOLYKUS: Zde jedna s velmi smutným nápěvem, jak žena lichvářova slehla najednou s čtyřiaadvaceti pytli peněz a jak dostala laskominy na hadí hlavičky a ropuchovou sekaninu.

MOPSA: Je to pravda? Myslíte?

AUTOLYKUS: Svatá pravda; a jen měsíc stará.

DORKA: Chraň Pánbůh, abych si vzala lichváře!

AUTOLYKUS: Zde jméno báby, jakési paní Klevetné, a pěti šesti jiných poctivých žen, které byly při tom. Načpak bych roznášel po světě lži?

MOPSA: Prosím tě, kup mi ji.

PASÁK: Dej to stranou; a ukaž nám ještě více těch písniček; to ostatní koupíme hned.

AUTOLYKUS: Zde jiná písnička, o rybě, která se objevila na břehu mořském ve středu, dne osmdesátého aprile čtyřicet tisíc sáhů nad vodou a zpívala tuto písničku o krutých dívčích srdcích. Povídá se, že to bývala ženská a byla proměněna v studenou rybu proto, že ukládala půst tomu jistému, jenž byl do ní zamilován. Je to písnička velmi žalostná a také pravdivá.

DORKA: Také to je pravda? Myslíte?

AUTOLYKUS: Pět sudů to vlastnoručně podepsalo a svědků je víc, než by se vešlo do mého rance.

PASÁK: Také tu dej stranou; -jinou.

AUTOLYKUS: To je veselá píseň, ale velmi hezká.

MOPSA: Několik veselých musíme také mít.

AUTOLYKUS: Nu, ta zde je náramně veselá a zpívá se k nápěvu „Dvě dívčiny a jeden muž“; v celém západním kraji není holky, která by ji nezpívala; je po ní velká poptávka, ujišťuji vás.

MOPSA: My obě ji umíme zpívat; a chceš-li nás doprovázet, uslyšíš ji trojhlasně.

DORKA: Nápěv známe už celý měsíc.

AUTOLYKUS: Já svůj hlas dobře zastanu; vždyť je to vlastně moje povolání, toť se ví. Spusťte.

Zpěv

AUTOLYKUS: Vari, vari, musím jít,
kam, vám nesmím povědít.

DORKA: Kam?

MOPSA: Ú kam?

DORKA: Ó kam, ó kam?

MOPSA: Mám-li věřit na přísahy,
musíš mi to říct, můj drahý.

DORKA: A mně též, jdu s tebou tam.

MOPSA: Do mlýna či do stodoly?

DORKA: Děláš zle, ať kamužkoli.

AUTOLYKUS: Nikam.

DORKA: Nikam?

AUTOLYKUS: Sem ni tam.

DORKA: Přísahals mi věrnost svoji.

MOPSA: Přísahals, že budu tvůj;
tedy pověz, kam? Ó kam?

PASÁK: Tu písničku si zazpíváme ještě jednou sami pro sebe; můj otec a ti pánové spolu tak vážně rozmlouvají a nebudem je vyrušovat. Pojd' a ranec vem s sebou. Holky, koupím vám něco oběma. Ty, kramáři, dej si nám prvním vybrat. Za mnou, děvčata. (Odejde s Dorkou a Mopsou.)

AUTOLYKUS: A dobře mi za to zaplatíš. (Odchází zpívaje.)

Nekoupíte tkalounky,
andílku můj hezounký,
na čepečky krajky, příze?
Aksamity, hedbávy,
zdobné šperky na hlavy,
čistounké a módní ryze?
Ke kramáři spějte,
peníze mu dejte:
všechno v světě za peníze! (Odejde.)

(Vrátí se ČELEDÍN.)

ČELEDÍN: Hospodáři, jsou tam tři oráči, tři ovčáci, tři skotáci, tři pasáci vepřů, všichni oblečeni do chlupatých koží; říkají si saltyři a provádějí tanec, o němž holky praví, že to je hatlamanka kotrmelců, poněvadž ony při tom nejsou. Ale oni sami se domnívají – ač není-li to někomu, kdo umí jen sousedskou, příliš divoké –, že se to bude náramně líbit.

PASTÝŘ: Jdi mi s tím! Nechcem to vidět; bylo už beztoho až dost toho vesnického bláznovství. Víím, pane, že vás nudíme.

POLIXENES: Nudíte ty, kteří vás chtějí bavit; prosím vás, podívejme se na ty čtyři trojice pastýřské.

ČELEDÍN: Jedna z těch trojic, pane, jak sami povídají, tančila prý před králem; a není nejhoršího mezi nimi, jenž by nepřeskočil dvanáct a půl stopy dobré míry.

PASTÝŘ: Nech zbytečných řečí; když se těm dobrým pánům líbí, ať vejdou; ale hned.

ČELEDÍN: I čekají už za dveřmi. (Odejde.)

(Vrátí se ČELEDÍN s dvanácti JINÝMI přestrojenými za satyry. Ti tančí a potom odejdou.)

POLIXENES: Víc, otče, o tom zvíte později. –

(Ke Camillovi.)

Zda nešlo to již tuze daleko?

Jest čas je rozloučit. – On, prostodušný,
se do ní zapovídal. – Nuže, jak,
můj krásný pastýři! – Vy máte srdce
tak plné něčeho, co odvrací
vám duši od slavnosti. Věřte mi,
když já byl mlád a lásky dbal jak vy,
já dárky zahrnoval dívku svou;
já byl bych vybrakoval hedvábný
sklad kramářův a vše jí složil v klín;
vy nechal jste ho jít nic nesmluviv.
Tak vaše milá, kdyby chtěla si
to ve zlé vykládat a brala to
za nedost lásky nebo štědrosti,
dost těžká byla by vám odpověď,
ač vůbec-li vám na tom záleží,
ji šťastně míti.

FLORIZEL: Starý pane, víím,
že ona nedbá cetek takových;
ty dary, kterých čeká ode mne,
jsou složeny a zamčeny v mém srdci,
jež jsem jí dal, ač ještě neodevzdal.
Ó, slyšte mne, jak život vydechuji

před tímto starcem, který, jak se zdá,
též někdy miloval! – (K Perditě.) Tvou ruku беру,
tu ruku jako pírkó holubí,
tak jemnou a tak bělostnou jak ono
neb Ethiopův zub či drobný sníh,
jenž dvakrát severákem přesypán.

POLIXENES: Co dále? – Hle, jak pěkně umývá
ten mladý pastýř ruku, která dřív
již byla krásná! – Do rozpaků jsem
vás přivedl; – leč pokračujte jen
v svém vyznání; – co slibujete dál?

FLORIZEL: Jen poslyšte a za svědka mi buďte.

POLIXENES: A zde můj soused též?

FLORIZEL: I on, a víc
než on a lidé, země, nebe, vše:
že kdybych korunovaným byl mocnářem,
tím největším, a hoden též jím být,
že kdybych nejkrásnějším junem byl,
jenž oči okouzli, měl vědomostí
a síly víc, než kdy jich člověk měl,
nic bych jich nevážil bez její lásky;
vše jí bych věnoval, vše posvětil
jen službě její aneb všechny zatratil
k jich zmaru vlastnímu.

POLIXENES: Toť velká oběť.

CAMILLO: O velké lásce svědčí to.

PASTÝŘ: Má dcero,
ty rovněž o něm totéž povídáš?

PERDITA: Tak dobře mluvit neumím; ba nic
tak dobře; ano ani lépe nechci.
Dle vzoru svých vlastních myšlének
si vystřihuji ryzost citů jeho.

PASTÝŘ: Nuž, podejte si ruce, smlouva platí!
A vy, neznámí přátelé, jste svědky:
svou dceř mu dávám, s ní pak za věno,
co jeho podílu se vyrovná.

FLORIZEL: Ó, to můž být jen vaší dcery ctnost.
Až někdo zemře, více budu mít,
než ve snách se vám zdálo; teprv potom
se podivte; však nyní spojte nás
před těmi svědky.

PASTÝŘ: Podejte mi ruku;
ty, dcero, také.

POLIXENES: Zvolna prosím, hochu;
zdaž máte otce?

FLORIZEL: Mám; nač tady on?

POLIXENES: A ví on o tom?

FLORIZEL: Neví, ani nezví.

POLIXENES: Při sňatku synově, jak zdá se mi,

je otec host, jenž nejlíp kráší stůl.
Nuž, prosím ještě jednou, rcete mi,
jest otec váš tak zcela neschopen
všech věcí rozumných? Zda otupěl
již věkem, pakostnicí střídavou?
Zda mluví, slyší, lidi rozezná?
Své statky spravuje? Či na lože
je připoután a nedělá již nic
než to, co dělával, když dítě byl?

FLORIZEL: Ne, dobrý pane, on je zdrav a věru
víc při síle než mnozí v jeho stáří.

POLIXENES: Při bílém vousu mém, když tomu tak,
vy křivdíte mu, trochu nesynovsky.
Syn právo má, by ženu volil si,
však otec, jehož radost jediná
jest ta, by zdárných vnuků dočkal se,
má rovněž dobré právo, aby byl
v té věci trochu tázán o radu.

FLORIZEL: To uznávám; leč z jiné příčiny,
můj vážný pane, kterou sdělit vám
teď není vhod, nic otci neříkám.

POLIXENES: Přec, povězte mu to.

FLORIZEL: To neučiním.

POLIXENES: Já prosím o to.

FLORIZEL: Ne, to nesmí být.

PASTÝŘ: Můj synu, sděl mu to; ať nermoutí se,
až o tvé volbě zví.

FLORIZEL: Ne, ne, to nelze.
Teď k sňatku našemu.

POLIXENES (dává se poznat): Teď k rozvodu,
ty chlapče, jehož synem nechci zvat;
jsi příliš nízký, než bych zaň tě uznal,
ty, žezla dědici, jenž zakoukal se
do hole pastýřské! – Ty starý zrádče,
mně líto, že když dám tě oběsit,
tvůj život ukrátím jenom o týden.
A ty, ó svěží kousku vybraných
všech čarodějstev, která musela
přec znáti toho královského blázna,
s nímž pohrávala si, –

PASTÝŘ: ó srdce mé!

POLIXENES: – tvou krásu bodláčím dám rozdrásat,
až bude všednější, než je tvůj rod.
A o tobě, ty chlapče zbloudilý,
když dozvím se, žes jenom povzdechnul,
bys opět spatřil tuto hračku zde
jakž nehodlám, bys kdy ji spatřil víc –,
my následnictví tebe zbavujem
a nebudem tě míti za svou krev
ni za příbuzná, byť se čítalo
od Deukaliona. Hleď dbát mých slov

a ke dvoru mne následuj. – Ty robe,
ač hněvem naším stížen, tentokrát
jsi ušel jeho ráně smrtelné.
A ty, mé okouzlení, která jsi
dost hodna pastuchy – ba také snad
i toho zde, jenž kdyby nešlo tu
naši čest, ni tebe hoden není –,
kdys ještě odemkneš-li petlici
té chýše, aby vešel za tebou,
neb sevřeš jeho tělo v náručí,
smrt pro tě vymyslím tak ukrutnou,
žes na ni útlá. (Odejde.)

PERDITA: Teď již po mně veta!
Já příliš polekána nebyla;
neb jednou dvakrát promluvit jsem chtěla
a otevřeně mu to povědít,
že totéž slunce, které svítí mu
na jeho dvůr, též tváře neskrývá
před naší chatrčí, však dívá se
i na ni stejně. – Nepůjdete, princí?
Já říkávala vám, co z toho pojde;
prosím, dbejte na svůj vlastní stav.
A ten můj sen? – Teď, když jsem procitla,
ni o píd' dál být nechci královnou,
však budu svoje ovce dojití
a plakat.

CAMILLO: Otče, jen se vzpamatuj!
Mluv, nežli zemřeš.

PASTÝŘ: Mluvit nemohu
ni myslet; aniž vědět troufám si,
co vím. (K Florizelovi.) Ó pane, muže zničil jste,
jenž čítá třiaosmdesát let
a myslíval, že klidně vyplní
svůj hrob, že zemře na též posteli
co otec můj a klidně spočine
u jeho kostí poctivých; vsak teď
nějaký kat mne v rubáš obleče
a položí mne tam, kde žádný kněz
mi hrstku hlíny na rov nehodí,
ó kletá nešťastnice! Vědělas,
že je to králevic, a odvážně
jsi dala mu svůj slib. Jsem zničen, zničen!
Ó, kdybych umřít moh v tu hodinu,
dost byl bych žil, bych umřel, kdy si přeju. (Odejde.)

FLORIZEL: Co tak se na mne díváte? – Jsem truchliv,
leč nepolekán; zdržen od cíle,
však neproměněn; co jsem byl, to jsem;
čím více trhán zpět, tím úsilněj
se vzpírám kupředu a na smečce
se dobrovolně nedám vést.

CAMILLO: Můj princí,
vy znáte svého otce povahu;
v té době k slovu nepřipustí vás,
jež tuším ani nezamýšlíte,

i bojím se, že ani pohled na vás
by ještě nesnesl; a proto než
hněv Jeho Výsosti se utiší,
se před ním neobjevujte.

FLORIZEL: To nehodlám.
Vy jste Camillo – myslím?

CAMILLO: Ano, pane.

PERDITA: Jak často jsem vám říkala, že tak
to skončí! – Kolikrát jsem řekla to,
má důstojnost že jenom potrvá,
než známa bude.

FLORIZEL: Musí potrvat
tak dlouho, dokud věrnost nezruším;
a stane-li se to, ať příroda
i samé boky země rozdrť
a každý zárodek v nich zahubí!
Již oči pozvedni; – z mé posloupnosti
mne vymaž, otče, já jsem dědicem
své lásky!

CAMILLO: Radit dejte si.

FLORIZEL: To dávám;
od svého srdce; chce-li rozum být
v tom poslušen, mám rozum; nechce-li,
mé smysly mají raděj šílenost
a jest jim vítána.

CAMILLO: Toť zoufalství.

FLORIZEL: Tak nazvi to; však plní to můj slib,
a tak to musím za poctivost mít.
Camillo, za Čechy ni za slávu,
jež v nich mi kyne, ani za vše to,
co slunce vidí, země ukrývá
v svém tmavém lůně, moře hluboké
co tají v neznámých svých propastech,
slib neporuším, jež jsem přísahal
své dívce spanilé. I prosím tě,
jak byls vždy otcův přítel ctihodný,
až pohřeší mne – a já opravdu
již nemám v úmyslu jej spatřit i –,
bys dobrou radou krotil jeho hněv;
já nadále se budu potýkat
se štěstím sám. To můžeš zvědět;
a tak to vyříd', že jsem na moři
s tou, již mi nedopřáno na břehu.
A na štěstí v té tísní mám tu loď,
jež kotví nablízku, ač k tomu cíli
jest nepřipravena. Kam hodlám plout,
jest netřeba ti vědět, aniž já
chci mluvit o tom dále.

CAMILLO: Ó můj princi,
kéž duch vás radě přístupnější byl
neb otužilejší k těm svízelnům!

FLORIZEL: Slyš, Perdito! (Odstupuje s ní stranou.)

(Ke Camillovi.) Hned vyslechnu vás, pane.

CAMILLO: Jest neoblomný, hotov uprchnout.
Teď byl bych šťasten, kdybych jeho útěk
moh utvářiti tak, by posloužil
mé věci: abych jeho uchránil
všech nebezpečí, lásku svou a úctu
mu osvědčil a za tu cenu moh
zas uviděti svou Sicilii
a nešťastného krále, mého pána,
jež abych opět spatřil, tolik prahnu.

FLORIZEL: Milý Camillo, věcmi vážnými
tak docela jsem jat, že zapomínám
i na zdvořilost.

CAMILLO: Domnívám se, pane,
že doslechl jste o těch skromných službách,
jež moje láska otci vašemu
kdy prokázala.

FLORIZEL: Velmi šlechetně
jste k němu choval se; a otci mému
jest hudbou o těch činech mluvit
a péčí nemalou, by odměnil je,
jak vzpomíná jich.

CAMILLO: Nuže, pane můj,
když myslíte, že krále miluji
a pro něho, co jest mu nejbližší
a to jest vaše vzácná osoba –,
a jestli vůbec vaše vážnější
a pevné rozhodnutí změnu snese,
mou radu přijměte, a na svou čest
vám ukážu, kde uvítají vás,
jak slušno Vaší Výsosti, a kde
vám kyne štěstí s vaší vyvolenou,
již, jak to vidím, od vás neodloučí
a toho chraň nás Bůh! – jen vaše smrt.
Tam za svou choť ji pojměte a já
za vaší nepřítomnosti se vynasnažím
co nejlíp mohu, abych usmířil
hněv otec vašeho a zjednal vám
zas jeho lásku.

FLORIZEL: Jak to může být,
co téměř zní jak zázrak? – Mluv, Camillo,
bych za více tě měl než člověka
a potom dal ti víru.

CAMILLO: Myslil jste
již na místo, kam chcete odplouti?

FLORIZEL: Až dosud ne; však jako nenadálá
ta příhoda jest toho příčinou,
co podnikáme bez rozmyšlení,
tak přiznáváme se, že otroky
jsme pouhé náhody a jepicemi,
jež za hříčku všem větrům vydány.

CAMILLO: Nuž tedy poslyšte, co pravím vám:

Když na svém předsevzetí trváte
a tento útěk chcete podniknout,
tož obraťte se na Sicilii
a tam se představte Leontovi
i vy i vaše krásná princezna
– neb že jí musí býti, vidím již –
a jistě bude tak tam přijata,
jak sluší družce lože vašeho.
Leonta vidím již, jak otvírá
svou náruč přátelskou a vyplakává
své uvítání; za odpuštění
jak žádá syna – vás –, jak před sebou
by osobu měl otce vašeho;
jak líbá ruce krásné princezny
a znov a znovu pŕlí duše své
se obrací k své nevlídnosti kdys
a pŕlí k nynější své radosti;
tu první odkazuje do pekla
a druhé káže růsti rychleji
než myšlénky neb čas.

FLORIZEL: A, ctný Camillo,
pod jakou záminkou mu říci mám,
že děje se ta moje návštěva?

CAMILLO: Že král, váš otec, k němu poslal vás
jej pozdravit a potěšiti jej.
Jak dál se máte k němu chovati,
co povědíti jako otcův vzkaz,
vše věci, o nichž víme jen my tři,
vám napíšu: v tom návod najdete,
co říci mu při každém setkání;
a on se bude muset domnívat,
že otcovou jste dařen důvěrou
a z celého mu srdce mluvíte.

FLORIZEL: Jak jsem vám povděčen! To raší zdarem.

CAMILLO: Ba víc vám slibuje než unáhlené
se odevzdání vodám bezcestným
a břehům nesněným a zajisté
i velkým bédám, kde vám k pomoci
ni jedna naděj nekyne krom té,
že odbyv jeden svízel, k druhému
se šinete; kde nic tak bezpečno
jak vaše kotvy, které nejlépe
vám poslouží, když podrží vás tam,
kde proti vůli meškat budete. –
A kromě toho také známo vám,
jak štěstí bývá samým poutem lásky
a její čerstvý ruměnec i srdce
se mění strádáním.

PERDITA: Jen jedno pravda:
tvář může tuším schvátit zármutek,
však srdce nikoliv.

CAMILLO: Vy myslíte? –
Vám podobné se v domě otcovském

ni v sedmi letech opět nezrodí.

FLORIZEL: Milý Camillo, ušlechtilostí
jest věru povznesena o tolik,
co podle rodu stojí za naším.

CAMILLO: Že po knížečku není učena,
mi nelze říci, že bych litoval;
neb jak se zdá, být může mistryní
tak mnohých, kteří učí.

PERDITA: Odpusťte;
jen zarděním vám za to děkuji.

FLORIZEL: Ó nejspánilejší má Perdito!
Leč ach, těch trnů, na nichž stojíme!
Camillo, druhdy otcův ochránče,
teď můj, ty léku domu našeho,
co počnem? – Nejsme vypraveni tak,
jak sluší na českého králevice,
a jako taký na Sicilii
nám nelze vystupovat.

CAMILLO: Pane můj,
v tom nic se nebojte. Vám tuším známo,
že všechny moje statky leží tam;
a bude péčí mou, bych královsky
vás opatřil, jako by úloha,
již hráti budete, mou vlastní byla.
I abych jeden příklad uvedl,
abyste věděl, že vám ničeho
tam scházet nebude, jen poslyšte.
(Rozmlouvají stranou.)

(Vystoupí AUTOLYKUS.)

AUTOLYKUS: Ha, ha! Jaký blázen je poctivost! A důvěra, její posestryně, jaká to prahloupá panička! Prodal jsem všechno své haraburdí; jednoho falešného kamene, jediné pentle, zrcátka, voňavky, šperku, tobolky, písničky, nože, tkanice, rukavičky, šněrovadla, náramku, rohového prstenu mi nezbylo v mém vykuchaném ranci. Drali se o to, kdo první koupí, jako by ty moje šarapatky byly dotýkané a přinášely kupujícímu požehnání. A tak jsem vypožadoval, čím měšec měl nejlepší vzhled, a co jsem vypožadoval, zachoval jsem v dobré paměti pro pana Příhodu. Můj šohaj, kterému jen tak něco málo schází na rozumného člověka, tak se zfantil do mých frejírských odrhovaček, že neklap trepkami ode mne, dokud neuměl nářek i slova; a to sehnalo ostatní to stádo ke mně tak, že jim všechny druhé smysly uvázly jen v uších. Mohls štípat do spodničky, byla bezcitná; a měšec uříznout bylo jako nic; klíčky od řetízků byl bych moh jim upilovat – ani sluchu, ani ruchu, všechno jen zaposloucháno do panáčkovy písničky a udiveno její nicotou. A tak jsem v té chvíli omráčením obral a uřezal většinu jejich svátečních měšců; a kdyby ten plesnivec byl nepřišel s tím hulákáním o své dceři a synu královském a nezahnal mi moje kavky od zobu, nebyl bych nechal jeden měšec na živu v celé té armádě.

(CAMILLO, FLORIZEL a PERDITA postoupí kupředu.)

CAMILLO: Ne; moje listy tímto způsobem
tam budou již, jak přibudete vy,
a ony pochybnosti rozptýlí.

FLORIZEL: A ty, jež opatříte od Leonta –

CAMILLO: Zas upokojí otce vašeho.

FLORIZEL: Ó, buďte šťasten! – Vše, co mluvíte,
tak čestným jeví se.

CAMILLO (spatří Autolyka): Kdo je to zde?

My z něho nástroj učiníme si
a neopomeneme ničeho,
co může nám být vhod.

AUTOLYKUS: Jestliže mne přeslechli, pak visím.

CAMILLO: Slyš, milý brachu! – Co se tak třeseš? Neboj se, muži, zde ti nikdo neublíží.

AUTOLYKUS: Jsem chudý člověk, pane.

CAMILLO: I buď si tak; to ti zde nikdo neukradne; ale zevnějšek své chudoby musíš nám dáti výměnou. Svlékni se, hned – věz, že je to nutné – a vyměň si šaty s tímto pánem. Ačkoliv co do ceny on při tom hůře pochodí, tu máš ještě něco nádavkem.

AUTOLYKUS: Jsem chudý člověk, pane. (Stranou.) Však vás dobře znám.

CAMILLO: Nu, dělej, prosím tě; hle, ten pán jest již napolo svlečen.

AUTOLYKUS: Myslíte to doopravdy, pane? (Stranou.) Větrím tu čertovinu.

FLORIZEL: Rychle, prosím tě.

AUTOLYKUS: Je pravda, závdavek mám; ale s dobrým svědomím nemohu ho vzít.

CAMILLO: Rozpínej se, rozpínej!
(Florizel a Autolykus vymění si šaty.)

Má šťastná paní, – kéž to slovo mé
se vyplní! – vy jíti musíte
kams do úkrytu; svého milence
tam klobouk vzít a do čela ho stáhnout,
tvář zahalit a přestrojiti se
a jak jen možno pozjinačiti
svou podobu, abyste nepoznána
– neb obávám se očí slídivých –
se na palubu lodi dostala.

PERDITA: Hra, jak to vidím již, je taková,
že úkol svůj v ní musím převzít.

CAMILLO: Již není pomoci.
(K Florizelovi a Autolykovi.)
Jste hotovi?

FLORIZEL: Teď kdybych otce potkal, synem svým
by nezval mne.

CAMILLO: Ne, klobouk nevezmete.
(Dá klobouk Perdité.)
Již pojďte, slečno. – Sbohem, brachu!

AUTOLYKUS: Sbohem!

FLORIZEL: Ó Perdito, nač zapomněli jsme!
Jen slůvko, prosím tě.
(Rozmlouvají spolu.)

CAMILLO (stranou): Teď především
jdu králi povědít, že uprchli
a kam se obrátili. Doufám tak,
že přemluvím ho, aby stíhal je;
a s ním zas uvidím Sicílii,
již opět spatřit jako žena toužím.

FLORIZEL: O kéž nám štěstí bylo příznivo!
A teď, Camillo, jdeme ku břehu.

CAMILLO: Čím dřív, tím lépe.

(Odejdou Florizel, Perdita a Camillo.)

AUTOLYKUS: Rozumím tomu obchodu, slyším jej. Mít ucho otevřené, oko bystré, ruku obratnou jest pro taškáře nezbytno; také dobrý nos je potřebný k vyčichání práce pro smysly ostatní. Vidím, že udeřila hodina, kdy nespravedlivý prospívá. Jaká výměna to byla i bez nádavku! Jaký nádavek tu mám i bez té výměny! Ó, jistě že se toho roku bohové milostivě na nás usmívají a můžeme si dovolit každé extempore. Sám princ hodlá spáchat nějaký kousek nepravosti a odvrací se od otce s tou svou kládou na noze. Kdybych nemyslil, že je v tom kus poctivosti, oznámím-li to králi, udělal bych to; ale mám za větší lotrovství zamlčet mu to; a v tom zůstanu věren svému řemeslu.

(Vystoupí PASÁK a PASTÝŘ.)

Stranou, stranou! – Tu je nová látka pro čiperný mozek. Každé nároží, každý krám, kostel, přelíčení, věšení poskytuje obezřetnému člověku práci.

PASÁK: Hledme, hledme, jaký je to člověk z vás! Jiné pomoci není než králi říci, že je to dítě podložené, a ne vaše tělo a krev.

PASTÝŘ: Ne, jen poslechni.

PASÁK: Ne, jen poslechněte vy.

PASTÝŘ: Tedy mluv.

PASÁK: Když ona není vaše tělo a krev, vaše tělo a krev krále neurazily; a tak nemohou být vaše tělo a krev od něho trestány. Ukažte ty věci, které jste u ní našel, ty utajené věci, všechny, krom těch, které má u sebe. Když to uděláte, můžete právo poslat k šípku, za to vám ručím.

PASTÝŘ: Povím králi o všem, do posledního slova, ano, a také o spádech jeho syna, který, mohu to říci, nechoval se jako poctivý člověk ani ku svému otci, ani ke mně, chtěje ze mne udělat králova švagra.

PASÁK: Ba žeť, švagrovství bylo to nejmenší, co jste mohl od něho mít, a pak by bývala vaše krev každou uncí ani nevím oč dražší.

AUTOLYKUS (stranou): Velmi chytrácky řečeno, vy štěňata!

PASTÝŘ: Dobře, pojďme ke králi; však v tom uzlíku něco uvidí, že si bude vousy drbat.

AUTOLYKUS (stranou): Ta žaloba mohla by nějak mému pánu útěk překazit.

PASÁK: Dej Bůh, aby byl doma na zámku.

AUTOLYKUS (stranou): Ačkoliv nejsem od přírody poctivým, bývám tak někdy náhodou; do kapsy s tou kramářskou ježatinou! (Sejme falešný vous.) Hej, selská chaso! – Kudy kam?

PASTÝŘ: Na zámek, s dovolením Vaší Vzácnosti.

AUTOLYKUS: Vaše řízení tam? – Co, s kým? – Co je v tom uzlu? – Vaše bydliště, jméno, věk, majetek, rodina a vše, co nutno vědět? – Ven s tím!

PASÁK: Jsme jen prostí lidé.

AUTOLYKUS: Lež! Jste krabatí a huňatí. Jen žádné lhaní! To sluší jen obchodníkům a ti říkávají často nám vojákům, že lžem. Ale my jim platíme za to raženou mincí, ne ráznou ocelí, a proto nám lež nedarují.

PASÁK: Vaše Vzácnost byla by hnedle řekla nám, že lžem, kdyby se byla chtěla sama při tom dopadnout.

PASTÝŘ: Ráčíte býti dvořan?

AUTOLYKUS: Ráčím, neráčím, dvořan jsem. Nevidíš-li dvorské vystoupení v tomto obalu? – Nejde-li můj krok podle dvorské noty? Nedostává tvůj nos dvorskou vůni ode mne? Nezářím-li na tvou sprostotu dvorským pohrdáním? Myslíš-li, když se spouštím s tebou a soukám z tebe tvé řízení, že proto nejsem dvořan? Jsem dvořan od hlavy až k patě; a takový, že tvou věc tam popoženu aneb jí nohy podrazím; pročež ti poroučím, abys mi pověděl co a jak.

PASTÝŘ: Má věc, pane, jest jít ke králi.

AUTOLYKUS: Kde máš k němu advokáta?

PASTÝŘ: Nevím, s vaším dovolením.

PASÁK: „Advokát“ znamená v dvorské řeči bažanta někomu do kuchyně. Řekněte, že nemáte.

PASTÝŘ: Nemám, pane, žádného bažanta, kohouta ani slepici.

AUTOLYKUS: Jak blaze nám, že nejsme hlupáci!

Však příroda nás mohla stvořit
jak tyto dva, a proto pohrd
k nim cítit nehodlám.

PASÁK: To nemůže být nikdo než velký dvořan.

PASTÝŘ: Šaty má skvostné, ale pansky je nenosí.

PASÁK: To je z podivínství, a proto zdá se být tím vznešenějším. Velmi urozený pán, za to ručím; poznávám to podle jeho párátka na zuby.

AUTOLYKUS: Ten uzlík tam? Co je v tom uzlíku? Nač ta krabice?

PASTÝŘ: Pane, v tom uzlíku a v té krabici jsou tajnosti, o kterých nesmí nikdo zvědět než sám král; a on se to dozví v té hodině, dostanu-li se k řeči s ním.

AUTOLYKUS: Marné namáhání, starče!

PASTÝŘ: Pane, proč?

AUTOLYKUS: Král není na zámku; odešel na novou loď, aby se zbavil těžkomyslnosti a pookřál na čerstvém vzduchu; neboť jsi-li schopen něčeho vážného, musíš vědět, že je král pln zármutku.

PASTÝŘ: Tak se povídá, pane; pro svého syna, který si měl vzít dceru pastýřovu.

AUTOLYKUS: Není-li ten pastýř už pod závorou, ať uprchne; kletby, které se naň shrnou, muka, jež pocítí, zlomí krk člověku a srdce netvoru.

PASÁK: Myslíte, pane?

AUTOLYKUS: Nejen on sám vytrpí, co vtip může vymyslet krutého a pomsta trpkého; ale všechno jeho pokrevstvo, do padesátého kolena, dostane se do rukou katových. Je to sice velmi žalostné, ale nutné. Takový ovčácký pohvizda, takový pěstoun beranů se opováží chtít mít dceru povznešenu na milost královskou! Někteří povídají, že bude kamenován; ale ta smrt jest pro něho příliš mírná, povídám já. Stáhnout náš trůn do ovčácké chajdy! Všech smrtí je na to příliš málo a nejkrutější je příliš lehká.

PASÁK: Má ten stařec nějakého syna, pane? Smím-li prosit, neslyšel jste nic takového?

AUTOLYKUS: Syna má a ten bude odřen za živa; nato celý medem pomazán a položen na vosí hnízdo; tam zůstane, až bude z tří čtvrtí a o nějaký květlík více mrtev; potom ho vzkřísí octem neb nějakou jinou žíravinou; nato, syrový jak jest, postaví ho v nejparnější dnu, jaký prognostika klade, k cihlové zdi, kde se naň bude slunce dívat jižním zrakem tak dlouho, až ho uvidí mouchami uštípana do smrti. Ale načpak tu mluvíme o takových zrádných lotrech, jichž útrapy zaslouží jen pousmání, když jejich zločiny jsou tak hrdelné? – Povězte mi, neboť zdá se, že jste počestní a upřímní lidé, co chcete u krále? Mám tam tak trochu dobré oko, dovedu vás k němu na loď; představím vaše osoby jeho majestátu, pošeptám mu něco k vašemu prospěchu; a jest-li vedle krále muž, jenž vaši prosbu vyřídí, zde je ten muž; a on to udělá.

PASÁK: Zdá se, že má velkou moc; držte se ho, dejte mu zlato; ačkoliv moc bývá zarputilý medvěd, přece dá se často za nos vodit zlatem. Ukažte vnitřek svého měšce zevnějšku jeho ruky a žádných řečí dál. Pamatujte, „kamenován“ a „odřen za živa“.

PASTÝŘ: Ráčíte-li, pane, tu věc podniknouti za nás, tady je zlato, co tu mám; přidám ho ještě jednou tolik a nechám toho mladíka v zástavě, než vám je přinesu.

AUTOLYKUS: Až udělám, co jsem přislíbil?

PASTÝŘ: Ano, pane.

AUTOLYKUS: Dobrá; dej mi polovic. Jedná se v té věci také o vás?

PASÁK: Do jisté míry, pane; ale ačkoliv mi jde o kůži, doufám, že mi ji nestáhnou.

AUTOLYKUS: Ó, o tu přijde jen ten pastýřův syn; ať visí, bude jiným za příklad.

PASÁK: To je útěcha, pěkná útěcha! – Musíme ke králi, ukázat mu ty své podivné věci; je nutno, aby věděl, že to není ani vaše dcera, ani moje sestra; jinak je s námi konec. Pane, dám vám také tolik, co ten stařec, až ta věc bude vyřízena, a zůstanu, jak povídá, vaším rukojmím, dokud vám to nepřinese.

AUTOLYKUS: Chci vám věřit. Jděte napřed, ku břehu; držte se napravo; já se jen podívám tam za plot a přijdu za vámi.

PASÁK: Ten člověk nám štěstí přinesl, ano, z nebe štěstí.

PASTÝŘ: Pojďme napřed, jak nám poručil; byl seslán k našemu dobru. (Odejdou Pastýř a Pasák.)

AUTOLYKUS: I kdyby se mi chtělo býti poctivým, už vidím, že osud tomu nechce; cpe mi kořist do huby. Dvojitá výhoda se teď o mou přízeň uchází: zlato a příležitost prokázat králevici, mému pánu, dobrou službu. Kdož ví, jak se to jednou může obrátit k mému prospěchu. Dovedu ty dva krtky, oba slepé, k němu na palubu. Uzná-li za dobré vyklopiti je opět na břeh, protože mu do žaloby, kterou mají u krále, nic není, ať mne nazvou lotrem za mou úslužnost; jsemť proti tomu názvu obrněn a proti každé hanbě, která k němu přísluší. Tedy mu je představím; něco z toho kouká.

(Odejde.)

JEDNÁNÍ PÁTÉ

Scéna první

Sicilie. – Komnata v paláci Leontově.

(Vystoupí LEONTES, KLEOMENES, DION, PAULINA a SLUŽEBNICTVO.)

KLEOMENES: Již, pane můj, jste dosti učinil
a vytrpěl jak světec; není chyby,
již býval byste se moh dopustit
a již jste neodpykal; opravdu
jest větší vaše pokání než vina.
A tedy konečné již učiňte,
co učinilo nebe: zapomeňte
své proviny a jako nebe vám
sám sobě odpusťte.

LEONTES: Tak dlouho, dokud
jsem jí a jejích ctností pamětliv,
má poskvna mi z mysli nesejde
a stále musím křivdy vzpomínat,
již jsem se dopustil. – Tak velká byla,
že zbavila mou říši dědice
a nejmilejší družku zhubila,
z níž muž kdy budoval své naděje.

PAULINA: Ba pravda, příliš pravda, pane můj;
i kdybyste po celém širém světě
bral za manželku jednu po druhé,
a z každé vyjav něco dobrého,
si ženu dokonalou utvořil,
té, již jste zabil, rovna nebude.

LEONTES: ó, nebude. – Žeť zabil, já ji zabil!
Já učinil to, ty však zraňuješ
mne bolestně, když pravíš mi, že já.
Tak hořko mi to na tvém jazyku
jak v mysli mé; a, milá, prosím tě,
jen málokdy to řekni.

KLEOMENES: Vůbec ne,
má dobrá paní; tisíc jiných věcí
jste mohla říci, jež by bývaly
se lépe k této době hodily
a vaši vlídnost ozdobily víc.

PAULINA: Jste také jeden z těch, kdož přejí si,
by znov se oženil.

DION: Kdybyste vy
si toho nepřála, pak žel vám není
té naší říše ani památky,
jíž nezanechá jeho slavné jméno;
a málo dbáte nebezpečností,
jež bez potomků Jeho Výsosti
můž dopadnout na jeho království
a pohltnout i ty, kdož lhostejně
se na to dívají. – Co světější
být může nežli radovati se,
že kněžna nebožka jest blaženou?
Co ještě světějšího než si přát,
by k obnovení moci královské,
pro těchu nynější a příští dobro
se oblažilo lůžko majestátu
zas milou družkou?

PAULINA: Té, co odešla,
již není hodna žádná. Mimo to
chtí bozi tajné svoje záměry
mít splněny. Či božský Apoll neřek
a tak-li nezněl jako orakul,
že král Leontes dříve dědice
mít nebude, než opět nalezne
se jeho dítě ztracené? – A to
po našem lidském soudu právě tak
jest nepřírozeno, jak aby z hrobu
se prolámal zas můj Antigonus,
jenž, jak jsem živa, zhynul s dítětem.
Ta vaše rada, pane, nebesům
jest protivná a vzdoruje jich vůli.
(K Leontovi.) Vy o potomstvo nestarejte se;
však koruna si najde dědice:
svou nechal Alexander Veliký
jí nejhodnějšímu; tak nejlepším
byl asi ten, kdo po něm kraloval.

LEONTES: Ó šlechetná Paulino, o níž vím,
že v úctě zachovává památku
Hermiony, kéž býval bych se vždy
tvou radou řídil! – Mohl jsem i teď
se dívat v milé oči choti své,
brát poklad s jejích rtů –

PAULINA: – a zanechat je bohatějšími
i přes to, co vám daly.

LEONTES: Mluvíš pravdu;
žen takových již není na světě,
a proto, žádnou ženu! Kdybych vzal

si horší a s ní lépe nakládal,
duch její posvátný by vstoupil zas
do těla jejího a utrýzněn
by objevil se na tom dějišti,
kde nalézáme se my hříšníci,
a zvolal: „Proč mně to?“

PAULINA: To kdyby mohla,
by měla spravedlivou příčinu.

LEONTES: Ba měla by; a zjitřila by mne,
že tu, již pojal jsem, bych zavraždil.

PAULINA: Já bych to udělala! – Kdybych byla
tím bludným duchem, vyzvala bych vás
do jejích očí zadívati se
a říci mi, kde v nich ten kalný bod,
jenž přiměl vás ji za svou vyvolit;
a pak bych vzkřikla, až by uši vám
to protrhlo; a potom řekla jen:
„Mých pamatuj!“

LEONTES: To byly hvězdy, hvězdy;
vše jiné oči mrtvé uhle jsou!
Ó, ženy neboj se; ne, ne, Paulino,
já nechci žádné ženy.

PAULINA: Chcete-li
mi přísahat, že nikdy bez mé vůle
se neoženíte?

LEONTES: Paulino, nikdy,
jak doufám ve spasení duše své.

PAULINA: Vy vzácní pánové mi budte svědky
té jeho přísahy.

KLEOMENES: Až přílišně
jej zkoušíte.

PAULINA: Leč kdyby kterás jiná,
jež tak jest podobna Hermioně
jak její obraz, do oka mu padla.

KLEOMENES: Má dobrá paní –

PAULINA: Já jsem hotova.
Leč, chcete-li se, pane, oženit
– dím chcete-li, ne jinak, jen když chcete –,
svěřte mi úkol volit vaši choť.
Tak mladá nebude jak dřívější,
však taková, že kdyby obcházel
duch vaší první kněžny, s radostí
by viděl ji ve vaší náruči.

LEONTES: Věrná Paulino, tedy nebudem
se ženiti, než k tomu vyzveš nás.

PAULINA: To stane se, až vaše první choť
zas dýchat bude, dříve nikoli.

(Vystoupí ŠLECHTIC.)

ŠLECHTIC: Kdos, jenž se princem Florizelem zove,
Polixenovým synem, s princeznou,

jíž krásnější jsem nikdy neviděl,
si žádá vstoupit k Vaší Milosti.

LEONTES: Co to? – On nejde, jak by v souhlasu
to bylo s jeho otce velikostí.
Ten příchod, neobřadný, náhlý tak
nám praví, že to není návštěva,
jež rozvážena, ale kázaná
buď nutností, neb náhodou. – A průvod?

ŠLECHTIC: Jen malá družina, a ta jen prostá.

LEONTES: A jeho kněžna, pravíte, je s ním?

ŠLECHTIC: Tak; nejspanilejší to hrstka země,
na niž kdy tuším slunce zářilo.

PAULINA: Ó žel, Hermiono, jak přítomnost
se vždycky chlubně nad to honosí,
co lepšího kdy bylo, tak tvůj hrob
též couvá před tím, co se vidí teď!
Vy, pane, sám jste říkával a psal,
jenže to psaní teď je chladnější
než předmět, kterého se týkalo –:
„Jí rovno nebylo a nebude.“

Tak její krásou dmul se kdys váš verš.

Teď ku podivu na opadu jest,
když pravíte, že lepší viděl jste.

Šlechtic. Jen, paní, dovolte: té první jsem
již odpusťte mi – skoro zapomněl;
a druhá, až si upoutá váš zrak,
si věru získá také jazyk váš.

Ta bytost kdyby založila sektu,
všech jiných vyznavačů horlivost
by udusila, tvoříc novověrcem,
kde koho jen by k tomu vyzvala.

PAULINA: Jak! – Také ženy?

ŠLECHTIC: Ženy milovat
ji budou, že jest žena vzácnější
než kterýkoliv muž; a muži proto,
že ze všech žen jest nejspanilejší.

LEONTES: Jdi ty, Kleomene; a v průvodu
svých vzácných přátel uveď je sem k nám
do naší náruče. (Odejdou Kleomenes a jiní.)

Přec podivno,
že jako pokradmu sem přichází.

PAULINA: Náš princ, ten klenot dítek, kdyby byl
se dočkal této chvíle, býval by
se krásně družil s tímto kněžicem;
ni celý měsíc nedělil jich věk.

LEONTES: Nic dál, prosím tě; ustaň; vždyť to víš,
jak znov mi umírá, když o něm řeč;
ba opravdu, až spatřím toho prince,
cos řekla, padne na mysl mi tak,
že rozumu snad mne to pozbaví.
Hle, přicházejí.

(Vrátí se KLEOMENES a JINÍ s FLORIZELEM a PERDITOU.)

Vaše matka, princi,
v manželství byla vzorem věrnosti,
neb královského otce vašeho
otiskla ve vás, když vás počala.
Teď kdybych stár byl jednadvacet let,
tak obraz otcův na vás vystižen
bych viděl, ano, celý jeho zjev,
že bratrem bych vás musil nazývat
jak jeho kdys a mluvit o něčem,
co bujného jsme spolu provedli.
Co nejsrdečněji mi vítejte –
i vy, spanilá kněžno – bohyně!
Ach žel, – já ztratil jsem dvě bytosti,
jež mohly mezi nebesy a zemí
tak státi tu a úžas buditi
jak lepotvárná vaše dvojice;
a potom vlastní pošetilostí
jsem přišel o společnost, přátelství
i ctihodného otce vašeho,
ježž, sklíčen utrpením, za živa
tak rád bych spatřil ještě jedenkrát.

FLORIZEL: Na jeho rozkaz u Sicilie
jsem zakotvil a nesu od něho
vše pozdravy, jež spřátelený král
můž poslat bratru. Kdyby churavost,
jež stíhá léta pokročilejší,
mu ždané síly trochu nebrala,
sám země býval by i vody změřil,
jež od vašeho dělí jeho trůn,
by spatřil vás, kterého miluje
– tak říci kázal mi – nad všechna žezla
i ty, kdo živi nosí je.

LEONTES: Ó bratře!
Můj vzácný druhu, Čím jsem křivdil ti,
se nyní znovu jitří v nitru mém
a to tvé poslání, tak milovzácné,
mne kárá z chabé váhavosti mé!
Ó, vítám vás, jak vesnu vítá zem. –
A také ji, ten spanilosti div,
že vydal strašné síle Neptuna
neb aspoň nevlídné –, by pozdravila
zde muže, jenž těch klopot nehoden
a nehodnější nebezpečností,
v něž vydávala svoji osobu?

FLORIZEL: Můj dobrý pane, ona z Libye
sem přichází.

LEONTES: Kde Smalus bojovný,
ten čacký rek, i strach i lásku budí?

FLORIZEL: Můj králi, ano, právě od něho,
jenž, jak jí sbohem dával, slzami
to osvědčil, že jeho dcerou jest.
Nás odtud šťastný vítr polední

nes přátelsky, a tak jsme připluli
zde rozkaz mého otce vyplnit
tou návštěvou u Vaší Milosti.
Své komonstvo, část jeho nejlepší,
jsem propustil od břehů sicilských,
by do Čech zprávu neslo, nejenom
jak zdárně se mi vedlo v Libyi,
však také o mém šťastném příchodu
a ženy mé v ta místa, kde jsme teď.

LEONTES: Ať velcí bozi vzduch náš očistí
všech nákaz, co tu meškat budete!
Váš otec je tak spravedlivý muž
a kníže bezvadný; já zhřešil jsem
na jeho osobě, tak posvátné;
a za to rozhněvaná nebesa
mne zůstavila bez všech potomků.
Váš otec ale, jak si od nebe
to zasloužil, jest vámi požehnán,
jenž ve všem hoden jeho dobroty.
Co mohl já jsem být, kdybych teď moh
se na syna a dceru dívat,
tak milé jak vy oba!

(Vystoupí DVOŘAN.)

DVOŘAN: Milosti,
co budu hlásat, víry nenajde,
však záhy potvrdí se. Velký pane,
král český mnou vás pozdravuje sám,
chce, byste jeho syna zatknout dal,
jenž stavu zapomněv a povinností,
prch od otce a jeho nadějí,
a s dcerou pastýřovou.

LEONTES: Mluv, kde jest
král český?

DVOŘAN: Zde, ve vašem městě, pane;
já právě teď jsem přišel od něho
a mluvím vytrženě, jakož mne
můj úžas nutí a mé poselství.
Sem pospíchaje k dvoru vašemu,
a jak se zdá, ten krásný párek honě,
on cestou potká otce zdánlivé
té kněžny a též bratra jejího,
již oba s mladým princem z domova
se vzdálili.

FLORIZEL: Camillo zradil mne,
jenž ctí a rozšafností dodnes čelil
všem nečasům.

DVOŘAN: Jej sama obviňte;
jeť s králem, vaším otcem.

LEONTES: Kdo? Camillo?

DVOŘAN: Camillo, pane; já s ním rozmlouval;
teď ubohé ty lidi vyslýchá.
Co živ jsem ubožáky neviděl

tak třásti se, jak leží na kolenou,
zem líbají a zaklínají se
při každém slově, které promluví.
Král český jen si uši ucpává
a smrtěmi jim hrozí ve smrti.

PERDITA: Ó, nešťastný můj otec! – Nebesa
nás špehy hlídají a nechtějí
naš sňatek dopustit.

LEONTES: Jste oddáni?

FLORIZEL: To nejsme, pane, a snad nebudem,
spíš hvězdy zulíbají údolí;
tak právě vzdálen jest rod vznešený
od nevznešeného.

LEONTES: Jest královská
to dcera, princí?

FLORIZEL: Tak, až bude kdys
mou manželkou.

LEONTES: To „kdys“, jak povídá
mi chvat vašeho otce dobrého,
as dlouho nebude. – Jsem zarmoucen,
ba, velmi zarmoucen, že jeho lásky
tak jste se oddálil, k níž poutala
vás povinnost; a právě tak mi líto,
že ta, již volil jste, tak bohata
svým stavem není jako sličností,
by mohla právem vaší chotí být.

FLORIZEL: Buď dobré mysli, drahá; ačkoliv
nás štěstěna jak zjevný nepřítel
teď otcem stíhá, přece moci nemá
ni o vlas naši lásku změnit.
ó prosím, pane, rozpomeňte se
těch dob, kdy ještě času málo tak
jste dluhoval, jak teď mu dlužen já,
a pro ty svoje city tehdejší
mi buďte přímluvčím. Na vaši prosbu
můj otec vzácné věci povolí,
jak byla by to pouhá maličkost.

LEONTES: Když tak, o vaši vzácnou družku bych
jej poprosil, již za maličkost má.

PAULINA: Ó pane, příliš mnoho mladosti
vám hledí z očí: vaše královna
o jeden měsíc dřív, než skonala,
víc hodna byla takých pohledů
než to, nač nyní tak se díváte.

LEONTES: Já myslil na ni i v tom pohledu.
(K Florizelovi.)

Leč abych k vaší prosbě vrátil se:
jdu k otci vašemu, a jestli čest
vám vaše touhy neporušily,
jsem váš i jejich. S tímto posláním
jdu k němu teď; vy následujte mne
a buďte svědkem, čeho docílím.

Již pojďte, milý princí. (Odejdou.)

Scéna druhá

Před Leontovým palácem.

(Vystoupí AUTOLYKUS a ŠLECHTIC.)

AUTOLYKUS: Prosím vás, pane, byl jste při tom vypravování?

PRVNÍ ŠLECHTIC: Byl jsem tam, když uzlík otvírali, a slyšel starého pastýře vyprávět, jak jej našel. Nato, po krátkém údivu, nám poručeno všem komnatu opustit; jen tuším to jsem ještě doslechl, jak pastýř pravil, že dítě našel.

AUTOLYKUS: Velmi rád bych věděl, jak to skončilo.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Mluvím o tom nesouvisle; ale změny, které jsem pozoroval na králi a na Camillovi, byly vrcholem úžasu; téměř zdálo se, jak vyjeveně hledí na sebe, že jim oči víčka protrhnou; byla řeč v jejich němotě, mluva v jejich pohybech; hleděli na sebe, jako by slyšeli, že svět se zbořil nebo jiný povstává. Až vášní zdál se býti údiv ten, ale nejmoudřejší pozorovatel, nevěda, než co viděl, nemohl říci, jsou-li to známky radosti neb zármutku; ale krajností jednoho neb druhého to bylo jistě.

(Vystoupí DRUHÝ ŠLECHTIC.)

Hle, tu přichází pán, jenž snad více o tom ví. Co nového, Rogero?

DRUHÝ ŠLECHTIC: Nic než ohně slavnostní: orakul vyplněn; dcera králova nalezena; tolik zázraku vyšlo najevo v tu hodinu, že písničkářům nemožno je vyzpívat.

(Vystoupí TŘETÍ ŠLECHTIC.)

Tu jde Paulinin komoří; může vám více povědět. – Co děje se, pane? Ta novina, prý jistá, tak podobá se staré pohádce, že její pravdivost jest velmi podezřelá. Našel král svou dědičku?

TŘETÍ ŠLECHTIC: Nade vši pochybnost, byla-li kdy pravda potvrzena okolnostmi; přísahl byste, že co slyšíte, také vidíte; taková jest shoda v důkazech. Plášť královny Hermionv, její šperk na šíji děcka, 49 listy Antigony při něm nalezené a poznané jako jeho rukopis, majestátnost dívky tak matce podobné, známky ušlechtilosti, v nichž jeví se příroda mocnější než vychování, a mnohá jiná svědectví ji označují s plnou bezpečností jako dceru královu. Neviděl jste, jak se oba králové setkali?

DRUHÝ ŠLECHTIC: Neviděl.

TŘETÍ ŠLECHTIC: Tedy vám ušlo podívání, které se dá jen vidět, ne řečí vystihnout. Byl byste spatřil, jak jedna radost věncí druhou takou měrou a způsobem, že zdálo se, jako by zármutek plakal, protože se s nimi loučí; a radost tonula v slzách. To bylo obracení očí v sloup, zvedání rukou s tváří tak vytrženou, že mohl jste jich rozeznati jen podle šatů, a ne dle obličejů. Naš král, jako by sám ze sebe vyskočiti chtěl radostí, že našel dceru, náhle zas, jako by se radost byla proměnila v ztrátu, vzkřikne: „Ó, tvoje matka, tvoje matka!“ – Potom Čecha odprošuje, pak zetě objímá, pak zase div dceru neudusí, ji tiskne v náručí; a teď zas děkuje starému pastýři, jenž tu stojí jako zvětřalá socha na vodojemu z dob mnoha králů. Co živ jsem neslyšel takém setkání, jež ochromuje zvěst jdoucí za ním a maří popis, který chce je vylíčit.

DRUHÝ ŠLECHTIC: A prosím vás, kam poděl se Antigonus, jenž dítě odtud odnesl?

TŘETÍ ŠLECHTIC: Pořád jako stará pohádka, která má dále co povídati, byť víra již usnula a nebylo ucha otevřeného. Byl roztrhán medvědem; to tvrdí pastýřův syn, jenž dosvědčuje to nejen svou prostoduchostí, která zdá se býti velikou, ale má také jeho šátek a prsteny, jež Paulina poznává.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Co jeho koráb a družina?

TŘETÍ ŠLECHTIC: Utonuly v týž okamžik, co jejich pán smrtí sešel, a před očima pastýře; takže veškeré nástroje, které byly činný při zanesení dítěte, zahynuly, právě když bylo nalezeno. Ale toho šlechtetného zápasu, jež bojovaly radost a hoře v Paulině! Jedno oko klopila k zemi pro ztrátu manžela, druhé pozvedala k nebesům proto, že věštba splněna. Zvedla mladou kněžnu se země a tak ji tiskla v náručí, jako by ji chtěla k srdci připnouti a tak ujiti nebezpečí, že ji opět ztratí.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Důstojnost toho děje byla hodna posluchačstva králů a knížat; neboť takovými byl hrán.

TŘETÍ ŠLECHTIC: Z výjevů nejdojemnějších, jenž také po mých očích vrhal udici, však jenom vodu ulovil, ne rybu, bylo, jak při vyprávění o smrti královny – jejíž příčinu král mužně uznal a také ji řekl – upjaté naslouchání zraňovalo jeho dceru, až jevíc jednu bolest po druhé, s povzdechem „nastojte!“, abych tak řekl, krvácela slzami, jako srdce mé, jsem jist, plakalo krví. Tu ten, kdo byl mramor sám, změnil barvu; jedni omdlévali, všichni tesknili; a kdyby celý svět to býval viděl, bolest bývala by jala vše.

PRVNÍ ŠLECHTIC: Vrátili se ke dvoru?

TŘETÍ ŠLECHTIC: Nikoliv; princezna doslechla o soše matky své, kterou má Paulina u sebe. Jest to výtvar mnoholeté práce, jež teprv nedávno dohotovil výtečný italský mistr Giulio Romano, který kdyby sám věčný byl a mnohé své dílo dechem oživil, odloudil by přírodě všechny její odběratele: tak dokonale po ní tváří. On pak vytvořil Hermionu Hermioně tak podobnou, že prý by člověk na ni promluvil a čekal, že mu odpoví. Tam se vši dychtivostí lásky odešli a chtějí tam i povečeřet.

DRUHÝ ŠLECHTIC: Tušil jsem, že tam podniká něco vážného; neboť od smrti Hermiony dvakrát i třikrát za den navštěvovala potají onen odlehlý dům. Nepůjdem tam, abychom svou společností radost doplnili?

PRVNÍ ŠLECHTIC: Kdož by nešel, jemuž tam volno vstoupit? Každým oka mžiknutím zrodí se nová radost a svou nepřítomností sami se připravujeme o účast na ní. Pojďme. (Odejdou Šlechtici.)

AUTOLYKUS: Teď, kdybych nebyl znamenán svým dřívějším životem, by povýšení sprchlo na mou hlavu. Já to byl, jenž přivedl starce a jeho syna k princovi na loď; já mu řek, že jsem je slyšel mluvit o uzlíku a kdož ví ještě co; ale v tu chvíli byl příliš starostliv o pastýřovu dceru – za tu ji ještě měl –, které začalo býti velmi zle mořskou nemocí, a jemu též v té trvalé bouřné nepohodě – a tak zůstala ta záhada neobjevena. Ale to je mi vše jedno; neboť i kdybych byl tajemství vynesl na bílý den, nebylo by sládko mezi mými ostatními nepěknými kousky.

(Vystoupí PASTÝŘ a PASÁK.)

Tady jsou ti, kterým jsem dobře posloužil proti své vůli, i jeví se již v rozkvětu svého štěstí.

PASTÝŘ: Tak, hochu; já už dítek mítí nebudu, ale tvoji synové a dcery budou všichni rození šlechtici.

PASÁK (k Autolykovi): Dobře, že vás vidím, pane. – Vy jste se tuhle nechtěl se mnou bít, protože nejsem rozený šlechtic! Vidíte ten oblek? Řekněte, že ho nevidíte a že mne přece ještě nemáte za rozeného šlechtice! Nejlíp uděláte, když řeknete, že to roucho není rozený šlechtic; – řekněte, že lhu, řekněte to a zkuste, zdali já teď nejsem rozený šlechtic!

AUTOLYKUS: Víím, pane, že jste rozený šlechtic.

PASÁK: Ano, a byl jsem jím každou minutu již po celé čtyři hodiny.

PASTÝŘ: A také já, chlapče.

PASÁK: Pravda, také vy; ale já byl šlechtic rozený před svým otcem; neboť králův syn mne vzal za ruku a nazval mne bratrem; a potom oba králové zvali mého otce bratrem; a potom princ, můj bratr, a princezna, má sestra, zvali mého otce otcem; a tak jsme se dali do pláče a byly to první šlechtické slzy, které jsme kdy vyronili.

PASTÝŘ: Kéž dlouho žijem, synu, abychom jich vyronili mnohem víc.

PASÁK: Ano; sic by to bylo kruté štěstí, že se nám teď tak zpropadeně dobře vede.

AUTOLYKUS: Pokorně vás prosím, pane, odpusťte mi všechny viny, které jsem spáchal na Vaší Vzácnosti, a zmiňte se o mně dobře u prince, mého pána.

PASTÝŘ: Udělej to, synu, prosím tě; musíme být šlechetní teď, když jsme šlechtici.

PASÁK: Napravíš svůj život?

AUTOLYKUS: Ano, s dovolením Vaší Vzácnosti.

PASÁK: Dej mi ruku na to; budu princovi přísahat, žeš poctivý a věrný člověk jako jen který v Čechách.

PASTÝŘ: Říci to můžeš, ale ne přísahat.

PASÁK: Ne přísahat nyní, když jsem šlechtic? Sedlák a svobodník ať si to řekne, já budu přísahat.

PASTÝŘ: A bude-li to křivě, synu?

PASÁK: Ať je to sebekřivější, pravý šlechtic může přísahat na prospěch svého přítele. A já princovi odpřisáhnu, žeš dobrý, spolehlivý chlap a nebudeš se opíjet; ale víím, že nejsi spolehlivý chlap a že se budeš opíjet; ale budu

přisahat a chtěl bych, abys byl dobrý spolehlivý chlap.

AUTOLYKUS: Dokážu to, pane, seč mé síly stačí.

PASÁK: Ano, jak jen můžeš, dokaž to, že jsi spolehlivý chlap, a neudivím-li se, jak se můžeš opovážit se opít, když nejsi spolehlivý chlap, více mi nevěř. Slyš! Králové a princové, naši příbuzní, jdou se podívat na královninu sochu. Pojd' za námi; budeme ti dobrými pány. (Odejdou.)

Scéna třetí

Kaple v domě Pauliny.

(Vystoupí LEONTES, POLIXENES, FLORIZEL, PERDITA, CAMILLO, PAULINA, DVOŘANSTVO a DRUŽINA.)

LEONTES: Ó ctihodná a šlechtná Paulino,
té velké útěchy, již od tebe
se vždy mi dostalo!

PAULINA: Ať v čemkoliv,
můj pane královský, jsem chybila,
já mínila to dobře. Vše mé služby
jste hojně splatil; ale že jste ráčil
vy se svým bratrem korunovaným
a tito snoubenci a dědici
kdys vašich říší poctit návštěvou
můj chudý dům, jest vrchol milosti,
jejž do nejdelší smrti nemohu
dost vděčně uznat.

LEONTES: Jenom nesnázemi,
Paulino, ctíme vás. My přišli se
na královninu sochu podívat
a vaše obrazárny prošli jsme
ne bez obdivu mnohé vzácnosti;
však nespatriili jsme, co moje dcera
tu vidět chtěla, sochu matčinu.

PAULINA: Jak v žití sobě rovné neměla,
tak její mrtvý obraz, pevně věřím,
vše překonává, co jste viděli
neb co kdy lidská ruka stvořila;
a proto v ústraní jest chován sám.
Nuž, tady jest, a připravte se vidět,
co život živě napodobuje,
jak jen kdy spánek napodobil smrt;
zde pohledte a rcete, že to dobré.
(Paulina odhrne záclonu, za kterou objeví se HERMIONA stojící
jako socha.)

To mlčení mne těší, svědčí mi
tím více jen o vašem obdivu;
leč promluvte, vy nejdřív, pane můj,
jest jí to aspoň trochu podobno?

LEONTES: Toť její přirozená postava!
Ó, kárej mne, ty drahý kameni,
bych říci mohl, že jsi opravdu
Hermiona; neb raděj, že jí jsi
mne nekárájc: bylať něžná tak
jak dětinnost a vděk. – A přec, Paulino,
Hermiona těch vrásek neměla

a věku stop jak zde.

POLIXENES: Ó, nikterak.

PAULINA: Tím větší sochařovo umění,
jež nechá přejít asi šestnáct let
a tak ji tvoří, jak by žila teď.

LEONTES: Jak mohla nyní žít, k mé útěše
tak veliké, jak velká bolest jest,
jež proniká mi duši. Ó, tak stála
v též vznešenosti, teplu života,
jak chladna stojí teď –, když ponejprv
o její lásku jsem se ucházel!
Mne jímá stud; – zdaž neviní mne kámen,
že kamenem jsem více, než je on?
Ó zjeve královský, v tvé velebě
jest kouzlo, které všechny hříchy mé
jak zaklínáním volá v paměť mou
a žasnoucí tvé dcery ducha poutá,
že stojí zkamenělá jako ty!

PERDITA: Ó, dovolte, a neříkejte mi,
že je to pověra, když poklekám,
bych prosila ji o požehnání.
Ó kněžno, moje drahá královno,
jež přestala jsi žít, když začla já,
svou ruku dej mi, ať ji zulíbám!

PAULINA: Jen pomalu: – ta socha nedávno
jest teprv hotova a barva na ní
až dosud neoschla.

CAMILLO: Váš zármutek,
můj králi, příliš těžce nanesen,
když nemohlo jej odvat šestnáct zim
a šestnáctým létem nevyschnul.
Tak dlouho sotva radost žila kdy
a každý žal sám sebe ubil dřív.

POLIXENES: Můj drahý bratře, dopusťte, by ten,
jenž zavdal k tomu podnět, právo měl
vám odejmouti tolik žalosti,
co může snést sám.

PAULINA: Ba opravdu,
můj pane, kdybych byla věděla,
že pohled na můj obraz ubohý
tak dojme vás – vždyť kámen to a můj –,
já nebyla bych vám jej ukázala.

LEONTES: Neshrnuj oponu.

PAULINA: Dél nesmíte
se na ni dívat, sic v tom vytržení
by mohlo se vám zdát, že hýbe se.
(Chce shrnout oponu.)

LEONTES: Nech, nech – ať umru, jestli se mi již
to nezdá... Kdo ji tesal? Hledte, pane,
či nemyslil byste, že oddychá
a že v těch žilách opravdu je krev?

POLIXENES: Toť práce mistrovská; ba život sám se teplým býti zdá na jejích rtech.

LEONTES: To oko upřené má hnutí v sobě; tak umění nás klame.

PAULINA: Stáhnou již tu oponu; můj pán tak vytržen, až skoro myslil by, že živa jest.

LEONTES: Ó předobrá Paulino, dvacet let mne nech tak myslet! – Rozum střízlivý celého světa nemá rozkoše té šílenosti. – Nech jen být.

PAULINA: Mně líto, že jsem vás, pane, rozčilila tak; víc ještě mohla bych vás zarmoutit.

LEONTES: Jen učiň tak, Paulino; jeť to strast tak lahodná jak nápoj sílící. Znov se mi zdá, že vane od ní vzduch; kde, které jemné dláto vytesat kdy mohlo dech? Ó, nikdo nesměj se, že chci ji políbit.

PAULINA: Ne, dobrý pane! Ta červeň na rtech dosud vlhká jest, vy zmaříte ji políbením svým neb olejovou barvou střísníte své vlastní rty. Mám stáhnout oponu?

LEONTES: Ne, nečiň tak, po celých dvacet let.

PERDITA: Tak dlouho bych tu stála také já a dívala se.

PAULINA: Oba odpusťte; buď z této kaple odejděte hned, neb na větší se úžas připravte. Když myslíte, že pohled snesete, já učiním, že socha pohne se a sestoupí a za ruku vás vezme; však potom budete se domnívat a tomu bráním se –, že moci zlé mi pomáhají.

LEONTES: Co ti možno jest ji nechat činit, vše chci vidět rád, co mluvit necháš ji, rád poslechnu; neb může-li jí někdo hnutí dát, i řeč jí snadno dá.

PAULINA: Jest nutno jen, abyste probudili víru svou. Nuž tedy všichni stůjte potichu a ti, kdo myslí, že cos nepravého zde učiním, ať odejdou.

LEONTES: Jen dál; ni noha nehne se.

PAULINA: Ať tedy hudba

ji probudí. – Hraj hudba!
(Hudba.)

Přišel čas;
již sestup; nebud' kámen víc; pojd' blíž
a naplň žasem všechny přítomné!
Pojd', zasypu tvou hrobku; pohni se;
aj, sejdi; smrti odkaž strnulost,
od níž tě milý život vykoupil!
Hle, hýbe se.
(Hermiona sestoupí.)

Jen se jí neděste;
co činí, svaté jest, jak slyšíte,
že zařikání mé jest pobožné;
 pryč od ní necouvejte, dokavad
vám znovu neumře; sic podvkrát
ji zabíjíte. – Ruku dejte jí;
když byla mladá, vy jste ženich byl;
má v stáří ona dvořiti se vám?

LEONTES: Ó, teplá jest! – Když kouzelnictví v tom,
pak uměním jest dovoleným tak
jak jídlo.

POLIXENES: Objímá jej.

CAMILLO: Na šíji
mu visí; to když patří k životu,
ať také promluví.

POLIXENES: Ať zvěstuje,
kde žila neb jak z mrtvých povstala.

PAULINA: Jen říci to, že žije, bylo by
vám k smíchu jako stará pohádka;
leč vy to vidíte, že živa jest,
ač dosud nemluví. Mžik sečkejte.
Vy, sličná paní, buďte prostřednicí;
nuž klekněte a proste matku svou
o požehnání. – Dobrá kněžna má,
hle, naše Perdita jest nalezena.

HERMIONA: ó bohové, teď dolů shledněte
a vylejte z posvátných osudí
vše milosti své na hlavu mé dcery!
ó, pověz mi, ty moje nejdraší,
kdes byla zachráněna – kde jsi žila?
A jak jsi našla svého otce dvůr?
Neb uslyšíš, jak, vědouc od Pauliny,
že orakulum dává naději
tě spatřit živu, vytrvala jsem,
bych konce vyčkala.

PAULINA: Dost času na to;
sic také druží potom budou chtít
vám radost rušit vypravováním.
Již spolu pojdte všichni, kteří jste
tak šťastně vyhráli, a já sot váš
všem ostatním buď také za podíl.
Já, stará hrdlice, se přitulím

kdes křídlem k jakés větvi zpuchřelé
a svého druha, který nenajde
se nikdy víc, chci žet do smrti.

LEONTES: Ó, ticho buď, Paulino! – Měla bys
tak chotě vzít po mém souhlasu,
jak po tvém ženu já; toť umluveno
a přislíbeno mezi námi dvěma.
Tys nalezla choť mou; jak, teprve
se musím ptát; neb viděl jsem ji mrtvu,
jak myslil jsem, a mnohou modlitbu
na jejím hrobě marně odříkal.
A daleko tak hledat nebudu
neb jeho mysl částečně již znám –,
bych nalezl ti ctného manžela.
Camillo, pojď a za ruku ji vezmi,
ty, jehož hodnota a poctivost
tak přebohatě osvědčila se
a dvěma králi zde je stvrzena.
Již pojďme. (K Hermioně.)

Jak? – Na mého bratra pohleď
a odpusťte mi oba, že jsem kdy
tak mezi vaše svaté pohledy
zlým vstoupil podezřením. – Zde tvůj zeť
a králův syn, jenž nebes řízením
byl tvojí dceři k sňatku zasnouben.
Dobrá Paulino, již nás odveď pryč,
by každý mohl chvílí příhodnou
se tázati a odpovídati,
kdo jaký úkol měl v té valné době,
co jsme se rozešli. Nuž pojďme, rychle.
(Odejdou.)